

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Tomáš Kutnohorský

Mezinárodní soudní příslušnost

ve sporech ze smluv

**Předchází nařízení Brusel I bis efektivně sporům o
mezinárodní příslušnost?**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Marta Zavadilová, Ph.D.

Katedra: Katedra obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 16. 5. 2024

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má *174 519* znaků včetně mezer.

Tomáš Kutnohorský

V Praze dne 16. 5. 2024

Poděkování

Chtěl bych předně poděkovat JUDr. Martě Zavadilové, Ph.D., za velikou trpělivost, odborné vedení diplomové práce a poskytnutí cenných rad, bez kterých by tato práce nemohla vzniknout. Dále patří můj dík mé mamince, Ing. Olze Kutnohorské, Ph.D., za pomoc, kterou mi mohla díky příslušnosti k akademické obci nabídnout.

Obsah

Úvod	6
1. Pojem mezinárodní soudní příslušnost.....	8
2. Pojem mezinárodní prvek.....	9
3. Prameny právní úpravy	10
3.1. Vnitrostátní prameny	10
3.2. Předpisy práva EU	10
3.3. Mezinárodní smlouvy	12
3.4. Vztah úmluv a Nařízení Brusel I bis	12
3.5. Vztah vnitrostátního práva s úmluvami a právními předpisy EU	14
3.6. Postavení ustanovení o mezinárodní soudní příslušnosti	15
3.7. Způsoby úpravy mezinárodní soudní příslušnosti	16
3.8. Výlučná a nevýlučná mezinárodní pravomoc	17
3.9. Kompetenční konflikt	17
4. Nařízení Brusel I bis.....	18
4.1. Obecná mezinárodní příslušnost, článek 4 nařízení Brusel I bis	19
4.2. Alternativní jurisdikční pravidla.....	20
4.3. Speciální příslušnost	21
5. Smluvní vztahy a spory ze smluv.....	21
5.1. Pojem smlouva a závazek ze smlouvy	22
5.2. Charakteristika smluvního závazku.....	22
5.3. Restriktivní a extenzivní výklad smlouvy	24
5.4. Článek 7	24
5.5. Zvláštní příslušnost ve sporech ze smluv	25
5.6. Hranice mezi závazky ze smluv a závazky z deliktů.....	26
5.7. Porušení smlouvy	27
5.8. Jednostranná právní jednání	28
5.9. Platnost smlouvy a důsledky její neplatnosti.....	29
5.10. Bezdůvodné obohacení.....	30
5.11. Společenská smlouva a spory z ní vycházející.....	31
5.12. Předšmluvní odpovědnost.....	32
5.13. Odstavec 1 písmeno a).....	33
5.14. Tradiční Tessili přístup	34
5.15. Odstavec 1 písmeno b)	35
5.15.1. Pojem prodej zboží.....	35

5.15.2. Pojem poskytování služeb.....	37
5.16. Charakteristické plnění	38
5.17. Pluralita míst plnění.....	39
5.18. Speciální příslušnost pro vymezené smluvní vztahy	40
6. Sjednaná příslušnost	41
6.1. Výlučná příslušnost sjednaného soudu a italská torpéda.....	42
6.2. Požadavky dohody o příslušnosti	43
6.2.1. Požadavek konkrétnosti	44
6.3. Hranice autonomního výkladu dohod o příslušnosti	45
6.4. Formální požadavky	46
6.5. Hranice dohod o příslušnosti	49
6.6. Prorogace	50
6.7. Derogace	51
6.8. Diskrece prorogovaného soudu	52
6.9. Oddělená platnost dohod o příslušnosti.....	52
6.10. Rozsah aplikace dohod o příslušnosti.....	53
6.11. Dopad na třetí osoby	53
7. Překážka věci zahájené.....	55
7.1. Pojem litispendence	56
7.1.1. Totožnost věci	56
7.1.2. Totožnost stran	57
7.2. Princip priority.....	58
7.3. Modifikace pravidla dohodami o příslušnosti	59
7.4. Řízení související.....	60
7.5. Diskrece soudu	61
7.6. Řízení u soudu ve třetím státě.....	61
7.7. Okamžik zahájení řízení	62
Závěr.....	64
Seznam použitých zdrojů	66
Mezinárodní příslušnost ve sporech ze smluv, Abstrakt	74
International jurisdiction in contract disputes, Abstract.....	75

„Pokračujte, pokračujte, pro lid Evropy neexistuje jiná budoucnost než unie.“

Jean Monnet

Úvod

Smlouva představuje nejdůležitější druh právního jednání, přičemž velká část závazků v občanskoprávních, obchodněprávních a pracovněprávních vztazích vzniká právě uzavřením smlouvy, kdy může jít například o smlouvy kupní, smlouvy nájemní, smlouvy příkazního typu, smlouvy o přepravě či jiné smlouvy o poskytování služeb, ale i smlouvy pracovní, smlouvy pojišťovací či smlouvy uzavírané se spotřebitelem. Jde také o hlavní instrument obchodu mezinárodního, kdy poměry mezi stranami smlouvy budou typicky obsahovat mezinárodní prvek, ať už půjde o rozdílná bydliště či sídla stran smlouvy, místo dodání zboží či poskytnutí služby nacházející se v cizině nebo jen o pouhou jurisdikční doložku, která zakládá příslušnost soudu v jiném státě.

Spory, které mohou v rámci smluvních vztahů vzniknout, pak mohou rozhodovat soudy více států, přičemž výsledkem takovýchto paralelních řízení mohou být neslučitelná či protichůdná rozhodnutí, která bude v praxi těžké či přímo nemožné uznat a vykonat v jiných státech. Aby se předešlo problémům spojeným s uznáváním a výkonem rozhodnutí, která závazným způsobem řeší spory mezi stranami smluvních vztahů, státy vytváří nejrůznější instrumenty, které na mezinárodní úrovni upravují procesní postup v případě vzniku takových sporů.

V kontextu evropského práva je klíčovým instrumentem pro spory ze smluv a smluvní vztahy vůbec Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (konsolidované znění). Toto nařízení, také přezdívané nařízením Brusel I bis, se bude aplikovat na velkou část občanských a obchodních přeshraničních sporů.

Jaké spory je možné zařadit mezi věci týkající se smlouvy, potažmo nároků ze smlouvy tak, aby se na ně aplikovala relevantní ustanovení nařízení Brusel I bis? Pojmy jako smlouva, závazek ze smlouvy či nárok ze smlouvy je nutné pro účely aplikace nařízení dostatečně vymezit, aby následně bylo možné pod takový pojem zařadit i konkrétní spor. Nařízení samo o sobě výkladová pravidla neobsahuje, odpověď na otázku, kde se nachází hranice mezi spory ze smluv a například věcmi týkajícími se deliktu a kvazideliktů, je tedy třeba hledat v rozhodovací praxi Soudního dvora Evropské unie.

Důležitou překážkou, kterou musí strana sporu ze smlouvy překonat, aby se dočkala příznivého výsledku, je, zajistit si, aby byl spor rozhodován soudem v příznivé jurisdikci. V prospěch strany pak může hrát výhodnější procesněprávní úprava, případně vlídnější hmotné

právo. Pokud je více soudů mezinárodně příslušných rozhodovat konkrétní spor, vzniká žalobci prostor právě pro výběr toho nejvhodnějšího soudu, který provede řízení ve věci. Je otázkou, do jaké míry se nařízení Brusel I bis s touto praktikou, nazývanou *forum shopping*, dokáže vyrovnat.

Další postupem, ke kterému se smluvní strany ve snaze oddálit rozhodnutí sporu a svou předpokládanou prohru uchylují, je podání žaloby u nepřislušného soudu, kde je velká pravděpodobnost značných průtahů řízení. Je úprava nařízení Brusel I bis schopna této praktice, někdy též nazývané *italské torpédo*, účinně předcházet?

Nařízení obsahuje, v kontextu určování příslušnosti pro spory ze smluv nebo nároků ze smlouvy, některé výchozí principy úpravy mezinárodního práva soukromého procesního, obecné jurisdikční pravidlo a alternativní jurisdikční pravidla spolu se speciální úpravou pro některé vymezené typy smluv. Dále obsahuje úpravu jurisdikčních dohod, která cílí mimo jiné také k zjednodušení určování příslušnosti a zabránění vniku sporů o příslušnost. Úprava překážky litispendence a souvisejících řízení je stěžejní pro předcházení vydávání navzájem si odporujících rozhodnutí soudy více členských států, kdy existence takových rozhodnutí představuje překážku pro jejich uznávání a bezproblémový výkon.

Práce si klade za cíl na základě analýzy pravidel upravených v nařízení Brusel I bis a judikatury Soudního dvora posoudit otázku, zda je systém ustanovení v rámci nařízení Brusel I bis spolu s judikaturou Soudního dvora nastaven jasně, srozumitelně a bezkonfliktně tak, aby poskytoval komplexní návod pro určování mezinárodní příslušnosti a sporům o příslušnost účinně předcházel.

1. Pojem mezinárodní soudní příslušnost

V právních předpisech i v odborné literatuře lze nalézt jak termín mezinárodní soudní příslušnost, tak *obdobný* termín mezinárodní soudní pravomoc. V české právní kultuře termín pravomoc sám o sobě vymezuje souhrn oprávnění soudu rozhodovat v určitých věcech určitým způsobem,¹ pojem příslušnost pak, ve smyslu věcné a místní příslušnosti, vymezuje určení, který konkrétní soud bude v daném případě rozhodovat.² V kontextu mezinárodního práva soukromého procesního oba tyto pojmy označují vymezení dosahu soudní moci jednoho státu vůči soudní moci státu druhého.³

Ačkoliv jsou pojmy v kontextu mezinárodního soukromého práva používány zaměnitelně, pojem pravomoc je využíván v rámci českého právního řádu především tam, kde jsou vnitrostátními právními předpisy upraveny procesní aspekty mezinárodního práva soukromého,⁴ s pojmem příslušnost pak pracují především české překlady právních předpisů EU, jako jsou například nařízení Brusel I bis či Brusel II.⁵

Ustanovení o příslušnosti určují, soudy jakého státu budou rozhodovat spor, který mezi stranami v rámci právního poměru vznikl, potažmo u soudů jakého státu či států může strana podat vůči druhé straně sporu žalobu.⁶ Pomocí těchto norem je tak vymezen okruh záležitostí, které spadají do pravomoci soudů jednotlivých států a zároveň jsou stanoveny hranice mezi jednotlivými jurisdikcemi. Rozhodnutí o separátní otázce, který konkrétní soud v rámci dané jurisdikce bude spor rozhodovat, je pak v mnoha případech ponecháno vnitrostátnímu procesnímu předpisu.⁷

Mezinárodní pravomoc či příslušnost soud v rámci soudního řízení zkoumá jako podmínku řízení *ex officio*.⁸

¹ Viz § 7 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád. In: Beck-online [právní informační systém]. C. H. Beck [cit. 23. 3. 2023].

² Viz § 9 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád. In: Beck-online [právní informační systém]. C. H. Beck [cit. 23. 3. 2023].

³ MALACKA, Michal a RYŠAVÝ, Lukáš. *Mezinárodní právo soukromé a procesní: úvod do studia mezinárodního práva soukromého a rozhodčího řízení*. 2. rozšířené vydání. Praha: Leges, 2021. s. 241. ISBN 978-80-7502-519-7.

⁴ Srov. § 6 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém. In: Beck-online [právní informační systém]. C. H. Beck [cit. 11. 11. 2023].

⁵ Viz například recitál 4 a článek 4 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (přepřacované znění). In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 11. 11. 2023]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

⁶ KUČERA, Zdeněk; PAUKNEROVÁ, Monika; PFEIFFER, Magdalena; RŮŽIČKA, Květoslav a VYBÍRAL, Petr. *Mezinárodní právo soukromé*. 9. vydání. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2022. s. 365. ISBN 978-80-7380-889-1.

⁷ MALACKA, RYŠAVÝ 2021 op. cit., s. 242.

⁸ MALACKA, RYŠAVÝ 2021 op. cit., s. 241.

Odlišným pojmem v kontextu mezinárodního práva je pojem jurisdikce. Ten na rozdíl od pojmů příslušnost/pravomoc označuje svrchovanou moc k výkonu soudní a jiné moci, kterou disponuje stát.⁹

2. Pojem mezinárodní prvek

K aplikaci norem mezinárodního práva soukromého dochází v případech, které nejsou pouze vnitrostátní povahy a nevztahují se výlučně k právnímu řádu jednoho státu. Tyto případy obsahují cizí prvek, nazývaný také jako prvek zahraniční či mezinárodní, mají tak vztah k právnímu řádu států dvou, někdy dokonce k právním řádům více států. Zahraniční prvek pak daný případ odlišuje od věcně podobných případů, na které by se však, vzhledem k absenci cizího prvku, aplikovalo pouze právo vnitrostátní.¹⁰

Aby bylo možné vymezit mezinárodní prvek, musí dojít k naplnění alespoň jednoho z následujících předpokladů.¹¹ Prvním z předpokladů je skutečnost, že jeden ze subjektů právního poměru má vztah k zahraničí. Takovým vztahem bude typicky fakt, že žalovaný má bydliště v jiném členském státě,¹² případně že se sídlo žalované právnické osoby nachází v jiném členském státě.¹³ Dalším možným předpokladem je poměr skutečnosti právně významné pro vznik a existenci právního vztahu k zahraničí.¹⁴ Existence předmětu právního vztahu, který má poměr k zahraničí, je pak dalším samostatným předpokladem. Může jít například o případy, kdy se předmět v cizině nachází nebo má být dodán či umístěn v zahraničí. O cizí prvek může jít také v případě, kdy se právní poměr akcesorický k právnímu poměru řídí cizím právem.

Poměr k zahraničí pak v případech, u kterých došlo k naplnění alespoň jednoho ze zmíněných prvků, musí navíc naplňovat další kritérium, kterým je dostatečná významnost. Je tedy nutné, aby byl mezinárodní prvek dostatečně relevantní, nikoliv právně zanedbatelný.¹⁵ Pouze cizí prvek, který je dostatečně významný v kontextu dalších otázek konkrétního právního vztahu, je způsobilý *vynutit* aplikaci kolizních norem a potřebu nalézt odpověď na otázku, který soud je mezinárodně příslušný.

⁹ MALACKA, RYŠAVÝ 2021 op. cit., s. 235.

¹⁰ BĚLOHLÁVEK, Alexander. Význam mezinárodního prvku v závazkových vztazích. *Právník*, 2006, č. 5, s. 568. ISSN 0231-6625.

¹¹ KUČERA, PAUKNEROVÁ, PFEIFFER, RŮŽIČKA, VYBÍRAL 2022 op. cit., s. 48.

¹² Viz recitál 13 nařízení Brusel I bis.

¹³ Viz recitál 15 nařízení Brusel I bis.

¹⁴ BĚLOHLÁVEK, Alexander. Význam mezinárodního prvku v závazkových vztazích. *Právník*, 2006, č. 5, s. 568–569. ISSN 0231-6625.

¹⁵ KUČERA, PAUKNEROVÁ, PFEIFFER, RŮŽIČKA, VYBÍRAL 2022 op. cit., s. 18.

3. Prameny právní úpravy

Prameny právní úpravy mezinárodní soudní příslušnosti, která je součástí mezinárodního práva soukromého procesního, lze rozdělit do tří kategorií. První kategorií je vnitrostátní respektive autonomní úprava, druhou je soubor mezinárodních smluv, ať už se jedná o smlouvy dvoustranné či vícestranné, třetí a pro Českou republiku nejvýznamnější kategorií tvoří sekundární akty Evropské Unie, v případě procesních pravidel mezinárodního práva soukromého pak jde především o nařízení.¹⁶

3.1. Vnitrostátní prameny

Většina právních řádů obsahuje svůj zákon či zákony o mezinárodním právu soukromém, respektive mezinárodním právu soukromém procesním.¹⁷ Rozdílná úprava pravidel pro příslušnost, litispendenci a další dílčí otázky, která je obsažena v zákonech jednotlivých právních řádů, ovšem oslabuje právní jistotu, čímž do značné míry znemožňuje spolupráci ve věcech uznávání a výkonu soudních rozhodnutí mezi jednotlivými zeměmi a oslabuje mezinárodní obchod, potažmo vnitřní trh Evropské unie.

Snaha o dosažení právní jistoty a rozvoj spolupráce v občanských a obchodních věcech vede státy k uzavírání mezinárodních smluv, které příslušnost, uznávání a výkon soudních rozhodnutí upravují *inter partes*, přispívají ke zvýšení předvídatelnosti těchto pravidel a vyšší právní jistotě.¹⁸ Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, proto plní úlohu spíše doplňkovou, stejně jako tomu je u zákonů v právních řádech zemí, které se účastní mezinárodní spolupráce.

3.2. Předpisy práva EU

Další, vnitrostátnímu právu nadřazenou,¹⁹ kategorií pramenů mezinárodního práva soukromého procesního jsou sekundární akty Evropské unie, kdy významná je pro interpretaci a aplikaci také na ně navázaná judikatura Soudního dvora Evropské unie. Jak již bylo řečeno dříve, půjde především o úpravu obsaženou v přímo aplikovatelných právních předpisech – nařízeních. Tento přístup plyne především ze článku 81 konsolidovaného znění Smlouvy o fungování

¹⁶ MALACKA, RYŠAVÝ 2021 op. cit., s. 220.

¹⁷ KUČERA, PAUKNEROVÁ, PFEIFFER, RŮŽIČKA, VYBÍRAL 2022 op. cit., s. 35.

¹⁸ KUČERA, PAUKNEROVÁ, PFEIFFER, RŮŽIČKA, VYBÍRAL 2022 op. cit., s. 26.

¹⁹ Viz článek 10 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky. In: ASPI [informační právní systém]. Wolters Kluwer [cit. 23. 3. 2023].

evropské unie (dále jen „SFEU“),²⁰ který EU vyhrazuje pravomoc přijímat opatření pro sblížení právních předpisů členských států v oblasti pravidel pro určení příslušnosti platných v členských státech²¹ a v oblasti vzájemného uznávání a výkonu soudních a mimosoudních rozhodnutí mezi členskými státy.²²

Klíčovým předpisem v kontextu mezinárodního práva soukromého procesního je pro Českou republiku a ostatní členské státy v rámci Evropské unie nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. 12. 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (konsolidované znění), dále jen „nařízení Brusel I bis“.²³ Nařízení usnadňuje přístup ke spravedlnosti zejména uplatňováním zásady vzájemného uznávání soudních a mimosoudních rozhodnutí v občanských věcech a umožňuje tak volný pohyb těchto rozhodnutí. Zahrnuje tak všechny hlavní záležitosti spadající do oblasti občanského a obchodního práva kromě určitých přesně stanovených výjimek, zejména vyživovacích povinností, které jsou vyloučeny z působnosti tohoto nařízení.²⁴ Nařízení se také nevztahuje na rozhodčí dohody a spory s těmito dohodami související. Mimo jiné tak upravuje obecné jurisdikční pravidlo, jurisdikční pravidla zvláštní a speciální, dohody o příslušnosti, překážku litispendence, uznání a výkon rozhodnutí, veřejné listiny a soudní smíry.

Stěžejní význam pro aplikační praxi pak mají rozhodnutí Soudního dvora Evropské Unie, ačkoliv nelze judikaturu považovat v kontextu českého právního systému za pramen práva.²⁵ Právě Soudní dvůr vytváří výkladová pravidla jednotlivých ustanovení, tedy dochází k autonomnímu výkladu, a určuje tak hranice mezi jednotlivými ustanoveními, instituty i právními předpisy. V kontextu nařízení Brusel I bis se může jednat například o vymezení hranice mezi spory ze smluv a nároků ze smluv na straně jedné a spory z deliktů a kvazideliktů na straně druhé. Vymezení v sekundárním právu totiž mnohdy nereflkuje (a ani nemůže reflektovat) pojmy či instituty v jejich celém rozsahu, ať už pro přílišnou komplexnost či kvůli potřebě adaptovat a doplňovat tyto pojmy v průběhu času v důsledku společenského vývoje.

²⁰ Článek 81 Smlouvy o fungování evropské unie (konsolidované znění). In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 23. 3. 2023]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

²¹ Viz článek 81 odstavec 2 písmeno c) Smlouvy o fungování evropské unie.

²² Viz článek 81 odstavec 2 písmeno a) Smlouvy o fungování evropské unie.

²³ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (konsolidované znění). In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 11. 11. 2023]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

²⁴ Recitál 12 nařízení Brusel I bis.

²⁵ KUČERA, PAUKNEROVÁ, PFEIFFER, RŮŽIČKA, VYBÍRAL 2022 op. cit., s. 65.

3.3. Mezinárodní smlouvy

Mezinárodní smlouvy, které obsahují úpravu mezinárodní soudní příslušnosti, jsou v zásadě dvojího typu. První skupinou jsou mezinárodní smlouvy dvoustranné, bilaterální, které, jak název napovídá, uzavírají vždy dva státy mezi sebou. Smlouvy o právní pomoci ve věcech občanských (někdy také rodinných a trestních), které jsou smlouvami bilaterálními, byly často uzavírány se státy bývalého Východního bloku a nezřídka se shodují co do struktury a obsahu.²⁶ Součástí těchto smluv bývá i ustanovení upravující hranice pravomoci justičních orgánů smluvních stran.²⁷ Vliv těchto dohod je ovšem v současnosti již značně omezen, neboť je postupně nahrazuje sjednocená evropská právní úprava.²⁸

Druhou skupinou jsou mezinárodní smlouvy mnohostranné, multilaterální. Tuto podmnožinu mezinárodních smluv lze teoreticky dělit do dvou skupin. Do první skupiny lze zařadit smlouvy obsahující obecnou úpravu, přičemž žádná taková smlouva v současnosti neexistuje. Zajímavější a z praktického hlediska důležitější je proto skupina mnohostranných smluv obsahujících úpravu zvláštní. Tyto smlouvy se ve své podstatě věnují pouze úzce vymezenému okruhu vztahů, většinou souvisejících s určitým, přesně určeným institutem.²⁹ Do této skupiny patří například Mezinárodní dohoda o přepravních smlouvách v silniční dopravě, Úmluva o přepravní smlouvě v mezinárodní silniční přepravě cestujících a zavazadel či Budapešťská úmluva o smlouvě o přepravě zboží po vnitrozemských vodních cestách. Pro oblast smluvních vztahů, jejichž obsahem je koupě zboží, je stěžejní úprava obsažena v Úmluvě OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží.³⁰

3.4. Vztah úmluv a Nařízení Brusel I bis

Důležitou otázkou je vztah těchto mezinárodních úmluv k úpravě evropské, konkrétně pak k nařízení Brusel I bis.³¹ V článku 71 nařízení Brusel I bis je stanoveno, že „nařízením nejsou

²⁶ KUČERA, PAUKNEROVÁ, PFEIFFER, RŮŽIČKA, VYBÍRAL 2022 op. cit., s. 58.

²⁷ Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 123/2002 Sb. m. s., o sjednání Smlouvy mezi Českou republikou a Ukrajinou o právní pomoci v občanských věcech. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 11. 11. 2023], článek 21.

²⁸ KUČERA, PAUKNEROVÁ, PFEIFFER, RŮŽIČKA, VYBÍRAL 2022 op. cit., s. 58.

²⁹ Srov. například Sdělení č. 160/1991 Sb., federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží. In: Beck-online [právní informační systém]. C. H. Beck [cit. 21. 2. 2024].

³⁰ Sdělení č. 160/1991 Sb., federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží. In: Beck-online [právní informační systém]. C. H. Beck [cit. 21. 2. 2024]; srov. FAWCETT, James J.; HARRIS, Jonathan a BRIDGE, M. G. (Michael G.). *International sale of goods in the conflict of laws*. Oxford: Oxford University Press, 2005. ISBN 0-19-924469-3.

³¹ LAZIC, Vesna; STUIJ, Steven, ed. *Brussels Ibis in Relation to Other Instruments on the Global Level*. In: *Short Studies in Private International Law*. The Hague: T. M. C. Asser Press, 2016, [cit. 5. 3. 2024]. s. 119-152. ISBN 978-94-6265-147-0. Dostupné z:

*dotčeny úmluvy, jejichž stranami jsou členské státy a jež upravují příslušnost, uznání nebo výkon rozhodnutí ve zvláště vymezených věcech“.*³² Aplikační přednost tak mají v některých specifických případech mezinárodní úmluvy, které obsahují právní úpravu některých dílčích otázek ve věcech občanských a obchodních.

Nařízení nicméně blíže nevymezuje hranice této aplikační přednosti. Na otázku, zda bude mezinárodní úmluva aplikována místo nařízení jako celku či zda je možné ve specifických případech aplikovat nařízení navzdory aplikační přednosti úmluvy, odpověděl Soudní dvůr v rozhodnutí *TNT v. AXA*.³³

Soudní dvůr v tomto případě rozhodoval o předběžné otázce, která se týkala právě výkladu článku 71 nařízení Brusel I bis a článku 31 úmluvy CMR³⁴ a která byla předložena nizozemským soudem v rámci vykonávacího řízení s přeshraničním prvkem mezi společnostmi TNT Express Nederland BV a AXA Versicherung AG.

Jak nařízení, tak úmluva obsahují ustanovení o litispendenci a o uznávání a výkonu soudních rozhodnutí, proto vyvstala otázka, do jaké míry má úprava nařízení ustoupit úmluvě.

Soudní dvůr v rozsudku nejprve vymezil zásady, kterými se pravidla o příslušnosti, uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v nařízení Brusel I bis řídí a které považuje za nedotknutelné při aplikaci zvláštních smluv na základě ustanovení článku 71 nařízení Brusel I bis,³⁵ protože článek nelze vykládat v rozporu se zásadami, na nichž je nařízení Brusel I bis založeno.³⁶ Za stěžejní označil podmínku vysoké předvídatelnosti, jak je vymezena v bodu patnáctém odůvodnění nařízení Brusel I bis. Dále musí tato pravidla „*usnadňovat řádný výkon spravedlnosti a umožňovat minimalizaci rizika souběžných řízení*“.³⁷

Ustanovení o litispendenci a vykonatelnosti obsažená v mezinárodních úmluvách, v konkrétním případě v článku 31 úmluvy CMR, bude možné použít za splnění těchto zásad za předpokladu, že úprava obsažená v těchto ustanoveních bude současně vytvářet podmínky

https://www.researchgate.net/publication/310808472_Brussels_Ibis_in_Relation_to_Other_Instruments_on_the_Global_Level.

³² Článek 71 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (přepřacované znění). In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 11. 11. 2023]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

³³ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 4. května 2010, věc C-533/08. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 23. 3. 2023]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

³⁴ Vyhláška ministra zahraničních věcí o Úmluvě o přepravní smlouvě v mezinárodní silniční nákladní dopravě (CMR). In: Beck-online [právní informační systém]. C. H. Beck [cit. 23. 3. 2023].

³⁵ Viz bod 49 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 4. května 2010, věc C-533/08. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 23. 3. 2023]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

³⁶ Viz bod 51 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 4. května 2010, věc C-533/08. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 23. 3. 2023]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

³⁷ Srov. bod 56 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 4. května 2010, věc C-533/08. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 23. 3. 2023]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

„přínejmenším stejně příznivé jako jsou podmínky stanovené uvedeným nařízením“, které „zajistí volný pohyb soudních rozhodnutí ve věcech občanských a obchodních a vzájemnou důvěru ve výkon spravedlnosti v rámci Unie (*favor executionis*)“.³⁸

Soudní dvůr v tomto rozhodnutí přistoupil k teleologickému výkladu článku 71, kdy vycházel ze zásad nezbytných pro fungování vnitřního trhu a do jisté míry se vyzemil proti alternativnímu přístupu, který zvolil ve svém dřívějším rozhodování, kdy dovedl, že úmluva bude mít před nařízením přednost ve věcech, které jsou úmluvou upraveny.³⁹

Úvaha Soudního dvora tak podle mého názoru jde proti jazykové metodě výkladu a doslovnému znění ustanovení článku 71, kdy má *prima facie* nařízení ve vymezených případech úmluvě ustoupit. Nadřazení abstraktních zásad úpravě obsažené v úmluvách pak vytváří komplikace v případném výkladu dalších úmluv. Závěrem je třeba dodat, že Soudní dvůr se dostatečně nevypořádal s možností, že se zákonodárce rozhodl některé oblasti neupravit a přenechat takovou problematiku k řešení existujícím mezinárodním nástrojům.

3.5. Vztah vnitrostátního práva s úmluvami a právními předpisy EU

V právním řádu České republiky je vztah vnitrostátního práva s právem EU upraven v článku 10 Ústavy ČR a v § 2 ZMPS.⁴⁰ To je dáno především potřebou řešit případy, kdy dochází ke střetu vnitrostátní a evropské úpravy, ke kterým může docházet například v důsledku existence odlišných kritérií pro určování příslušnosti v rámci různých právních předpisů. Řešení takových případů je v rámci českého práva postaveno na základních principech práva EU, principu aplikační přednosti a principu přímé aplikovatelnosti.

Aplikační přednost práva Evropské unie před právem národním dovedl Soudní dvůr ve své judikatuře.⁴¹ Státy v určitých oblastech omezily svá suverénní práva ve prospěch právního

³⁸ Viz bod 56 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 4. května 2010, věc C-533/08. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 23. 3. 2023]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

³⁹ Srov. rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 6. prosince 1994, věc C-406/92. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 23. 3. 2023]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

⁴⁰ Srov. článek 10 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky. In: Beck-online [právní informační systém]. C. H. Beck. [cit. 23. 3. 2023] a § 2 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém. In: Beck-online [právní informační systém]. C. H. Beck. [cit. 23. 3. 2023].

⁴¹ Viz rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 5. února 1962, věc C-26/62. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 23. 3. 2023]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>, rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 15. července 1964, věc C-6/64. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 23. 3. 2023]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/> a rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 9. března 1978, věc C-107/77. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 23. 3. 2023]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

řádu mezinárodního práva,⁴² kterým se musí řídit nejen státy samotné, ale i jejich příslušníci. Pokud jsou akty práva EU dostatečně konkrétní, zavazují přímo fyzické a právnické osoby.

Právo EU musí být, na základě principu přímé použitelnosti, napříč členskými státy jednotně aplikováno.⁴³ To v důsledku brání aplikaci a přijímání vnitrostátní úpravy, která je s právem EU v rozporu. Významnou roli v rámci jednotné aplikace hraje i Soudní dvůr a jeho judikatura, která pomáhá sjednocovat výklad právních předpisů a jejich ustanovení.

Ústava České republiky v článku 10 stanoví, že „*vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva*“.⁴⁴ Z textu tak jasně vyplývá, že zákon musí mezinárodní smlouvě ustoupit v případě, je-li s takovou mezinárodní smlouvou v rozporu.

Ustanovení § 2 ZMPS upravuje přednostní použití ustanovení vyhlášených mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána.⁴⁵ Zákon o mezinárodním právu soukromém se tak použije pouze v mezích těchto mezinárodních smluv, tedy v případě, že mezinárodní úprava neexistuje nebo pokud je úprava zákona shodná s úpravou mezinárodní smlouvy. Pokud mezinárodní smlouva stanoví jinou normu mezinárodního práva soukromého procesního, například normu kolizní nebo hmotněprávní přímou normu, ustanovení zákona se nepoužije.⁴⁶

3.6. Postavení ustanovení o mezinárodní soudní příslušnosti

Určení mezinárodní soudní příslušnosti spolu s určením rozhodného práva a problematikou uznávání a výkonu soudních rozhodnutí patří k základním otázkám, kterým je třeba se věnovat v situacích, kdy je nutné řešit spor, jenž plyne ze smluvních vztahů s mezinárodním prvkem, soudní cestou, případně prostřednictvím arbitráže. Stanovení příslušnosti je zároveň také podmínkou řízení, ke které soud přihlíží *ex officio* po celou dobu trvání řízení (viz § 103 OSŘ).⁴⁷

Od určování mezinárodní soudní příslušnosti je třeba odlišit věcnou a v některých případech i místní příslušnost konkrétního soudu v rámci soudní soustavy státu. Mezinárodní

⁴² Viz článek 10a ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky. In: Beck-online [právní informační systém]. C. H. Beck [cit. 23. 3. 2023].

⁴³ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 15. července 1964, věc C-6/64. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 23. 3. 2023]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

⁴⁴ Srov. článek 10 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

⁴⁵ Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém. In: Beck-online [právní informační systém]. C. H. Beck [cit. 23. 3. 2023].

⁴⁶ KUČERA, PAUKNEROVÁ, PFEIFFER, RŮŽIČKA, VYBÍRAL 2022 op. cit., s. 58.

⁴⁷ Ustanovení § 103 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád. In: Beck-online [právní informační systém]. C. H. Beck [cit. 23. 3. 2023].

příslušnost soudů národních, například českých nebo francouzských, byla určena pomocí norem upravujících mezinárodní soudní příslušnost. Příslušnost, ve smyslu věcné a v některých případech i místní příslušnosti konkrétního soudu v rámci národní soustavy soudů, například Okresního soudu pro Prahu 4 nebo Tribunal de commerce de Paris, pak stanoví autonomní vnitrostátní úprava, jako je český Občanský soudní řád či francouzský Code de commerce.

Zatímco mezinárodní soudní příslušnost ve značné míře upravují právě mezinárodní instrumenty, mezi které patří i nařízení Brusel I bis, vymezení věcné a místní příslušnosti je, vzhledem ke specifickým vnitrostátním úpravám justičních soustav, ponecháváno většinou právě vnitrostátnímu právu.⁴⁸ V některých případech se můžeme setkat s úpravou, která přímo stanoví i příslušnost místní, je tomu tak například v prvních dvou odstavcích článku 7 nařízení Brusel I bis, kdy první odstavec hovoří například o soudech místa, kde měl být závazek splněn, zatímco druhý odstavec hovoří o místě, kde došlo ke škodné události.⁴⁹

3.7. Způsoby úpravy mezinárodní soudní příslušnosti

Žádný stát nemůže spoléhat na bezkonfliktní řešení sporů s mezinárodním prvkem, pokud si pravomoc v rámci vnitrostátní právní úpravy určí výlučně sám, aniž by k takovému určení došlo ve spolupráci s dalšími státy, kterých se spory mohou v budoucnosti týkat právě v návaznosti na existenci mezinárodního prvku. Taková samostatná úprava by totiž v zásadě nebyla a ani nemohla být uznávána ve třetích státech pro rozpor s jejich kogentní potažmo výlučnou úpravou, v důsledku čehož by došlo k ochromení možnosti účinně se domáhat ochrany svého práva a výkonu rozhodnutí ve sporech s mezinárodním prvkem, ve kterých by byla nutná součinnost třetího státu.⁵⁰

Státy tedy sice upravují mezinárodní právo soukromé vnitrostátními předpisy, přímou použitelnost této autonomní úpravy však do značné míry omezují uzavíráním dvoustranných a vícestranných dohod, vypracovaných ve spolupráci s dalšími státy, případně v rámci nadnárodních komunitárních uskupení, jako je například Evropská unie. Takové dohody mají před vnitrostátní úpravou přednost, čímž zajišťují stabilitu, předvídatelnost a možnost účinné přeshraniční spolupráce v oblasti ochrany práv. Ve zbytkových případech, pokud daný stát považuje určitou problematiku za stěžejní či pokud problematika není upravena na mezinárodní úrovni bilaterálními nebo multilaterálními smlouvami, dojde k aplikaci vybraných ustanovení vnitrostátního předpisu.

⁴⁸ Srov. například článek 21 odstavec 1 sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 91/2006 Sb. m. s., o přístupu České republiky k Úmluvě o přepravní smlouvě v mezinárodní silniční přepravě cestujících a zavazadel (CVR). In: Beck-online [právní informační systém]. C. H. Beck [cit. 3. 4. 2024].

⁴⁹ Srov. článek 7 nařízení Brusel I bis.

⁵⁰ KUČERA, PAUKNEROVÁ, PFEIFFER, RŮŽIČKA, VYBÍRAL 2022 op. cit., s. 26, 394.

V rámci jednotlivých právních předpisů, které upravují oblast mezinárodní soudní příslušnosti, pak lze pozorovat různé druhy ustanovení, která plní podobné, ale do jisté míry zároveň odlišné funkce v rámci jejího určování.

3.8. Výlučná a nevýlučná mezinárodní pravomoc

Právní prameny mohou mezinárodní pravomoc upravit buď jako výlučnou, nebo jako fakultativní, respektive nevýlučnou. Zásadním rozdílem pak je, že v případě, že je pro danou konkrétní věc stanovena příslušnost výlučná, není možné, aby o stejné věci rozhodly soudy jiného státu. Typickým příkladem výlučné pravomoci v rámci českého právního řádu, ale i dalších evropských právních řádů, jsou věcná práva k nemovitostem, které se nacházejí na území České republiky, respektive na území daného státu.⁵¹

Pokud je daná věc upravena pouze jednostranně v rámci vnitrostátního práva či nedostatečně určitě v rámci dvoustranných či vícestranných smluv, je možné, že i přes výlučnou úpravu rozhodne v téže věci soud jiného státu. Nástrojem obrany proti takovému rozhodnutí je zakotvení možnosti takové cizí rozhodnutí neuznat a v důsledku toho ani nevykonat ve vnitrostátním předpisu.⁵²

Naproti tomu, je-li příslušnost upravena jako nevýlučná, je v případě dodržení určitých podmínek možné, aby ve věci rozhodovaly soudy jiného členského státu. Takovou podmínkou pak může být například dohoda o volbě soudu či podřízení se nepříslušnému soudu.

3.9. Kompetenční konflikt

V praxi je možné setkat se s případy, kdy je více soudů příslušných rozhodovat určitý spor, nebo naopak s případy, kdy se žádný soud nepovažuje za příslušný věc rozhodnout. Jev, kdy existuje pluralita příslušných soudů, se nazývá pozitivní kompetenční konflikt, v opačném případě se hovoří o negativním kompetenčním konfliktu.⁵³

Situací, které mohou dát vzniknout pozitivnímu kompetenčnímu konfliktu, je vícero. Ten v zásadě vzniká ve chvíli, kdy není dána příslušnost výlučná, ale je kromě obecného jurisdikčního pravidla dáno i nějaké pravidlo alternativní příslušnosti. Žalobce má pak volnou ruku ve výběru mezinárodně příslušného soudu, u kterého podá žalobu.

⁵¹ Srov. § 68 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém., resp. článek 24 nařízení Brusel I bis.

⁵² Srov. ustanovení § 15 odstavce 1 písmenu a) respektive § 63 odstavce 1 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.

⁵³ Srov. MALACKA, RYŠAVÝ op. cit., s. 243 až 245.

Pokud se naopak žádný soud nepovažuje za mezinárodně příslušný k tomu, aby projednal a rozhodl spor, vzniká riziko, že věc nebude projednána a dojde tak k odepření spravedlnosti.

V případě pozitivního kompetenčního konfliktu, kdy má žalobce možnost zvolit, který soud spor či věc projedná, tento jev se nazývá *forum shopping*. Při výběru se pak řídí tím, které řízení mu poskytne největší šanci na úspěch ve věci. Mezi faktory, které úspěch ovlivňují, může patřit například existence příznivějšího procesního práva, odlišná, výhodnější hmotněprávní úprava či šance na vyšší odškodnění.⁵⁴

Negativní kompetenční konflikt se v praxi téměř nevyskytuje, v zásadě však vzniká ve chvíli, kdy státy stanoví odlišná kritéria pro určení mezinárodní příslušnosti a věc či účastníci sporu nenaplní žádná z těchto kritérií či pokud jsou sice kritéria upravena stejně, ovšem v důsledku odlišného výkladu spor žádné kritérium nenaplní.⁵⁵ *Denegatio iustitiae*, odepření spravedlnosti, však není možné připustit pro rozpor s právem na spravedlivý proces.⁵⁶ Proto předpisy v mnoha případech obsahují ustanovení, která zakládají příslušnost soudů pro případ, že žádný jiný vhodný soud se za příslušný nepovažuje, tzv. *forum necessitatis*.⁵⁷

Práce se v následujících pasážích bude věnovat mimo jiné tomu, jak se evropská úprava v kontextu sporů ze smluv snaží bránit problémům spojeným z *forum shopping* a jaké jsou limity takové úpravy.

4. Nařízení Brusel I bis

Určování příslušnosti v občanských a obchodních věcech s mezinárodním prvkem je jednou z oblastí, ve které se členské státy Evropské unie, mezi nimi i Česká republika, rozhodly jít cestou společné úpravy a sjednocení pravidel.⁵⁸ Stěžejním předpisem v rámci této oblasti je v současnosti nařízení Brusel I bis z roku 2012 (respektive jeho konsolidované znění z roku 2015), které nahradilo starší nařízení Brusel I z roku 2001, jelikož bylo třeba zdokonalit některé jeho pasáže a dále usnadnit volný pohyb soudních rozhodnutí.⁵⁹

⁵⁴ MALACKA, RYŠAVÝ 2021 op. cit., s. 244.

⁵⁵ Srov. MALACKA, RYŠAVÝ 2021 op. cit., s. 245.

⁵⁶ Srov. článek 47 Listiny základních práv Evropské unie. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 7. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

⁵⁷ Srov. článek 6 Úmluvy o příslušnosti a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech přijatá v Luganu dne 30. 10. 2007 (Luganská úmluva 2007). In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

⁵⁸ Viz recitál 4 nařízení Brusel I bis.

⁵⁹ Viz recitál 1 nařízení Brusel I bis.

Původní nařízení z roku 2001 vycházelo z Bruselské úmluvy z roku 1986. Tato úmluva položila základy úpravy příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, na kterých později stavěla i nařízení Brusel I a Brusel I bis.

Nedílnou součástí konkretizace a výkladu ustanovení o mezinárodní soudní příslušnosti obsažených v jednotlivých předpisech jsou rozhodnutí Evropského soudního dvora. Mnoho ze stěžejních rozhodnutí bylo vydáno na základě Bruselské úmluvy či nařízení Brusel I, nicméně tato rozhodnutí jsou stále aktuální a relevantní pro interpretaci a aplikaci současného nařízení Brusel I bis.⁶⁰

V následujících pasážích se práce bude věnovat mezinárodní soudní příslušnosti ve sporech ze smluv především v kontextu nařízení Brusel I bis, jelikož je toto nařízení pro Českou republiku stěžejní v důsledku jejího působení na jednotném trhu v rámci EU.

4.1. **Obecná mezinárodní příslušnost, článek 4 nařízení Brusel I bis**

Obecná úprava mezinárodní příslušnosti je základním jurisdikčním pravidlem, které se aplikuje v rovině obecné, tedy v zásadě na naprostou většinu situací, kdy je potřeba určit mezinárodně příslušný soud, a od kterého se odvíjí další pravidla mezinárodní příslušnosti, jako jsou příslušnost zvláštní či alternativní.

V kontextu nařízení Brusel I bis je základní justiční pravidlo formulováno v prvním odstavci článku 4 následovně: „*Nestanoví-li toto nařízení jinak, mohou být osoby, které mají bydliště na území některého členského státu, bez ohledu na svou státní příslušnost žalovány u soudů tohoto členského státu.*“⁶¹

Tato úprava má svůj základ a je v zásadě totožná s úpravou obsaženou v Bruselské úmluvě a Luganské úmluvě.⁶² Stojí na zásadě *actor (forum acti) sequitur forum rei*, která říká, že žalobce se řídí soudem žalovaného,⁶³ a která v zásadě slouží k ochraně žalovaného.⁶⁴ Obecná úprava tedy

⁶⁰ Viz bod 49 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 1. října 2002, věc C-167/00. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 25. 3. 2023]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>; nebo bod 12 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 3. července 1997, věc C-269/95. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 25. 3. 2023]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

⁶¹ Článek 4 nařízení Brusel I bis.

⁶² Srov. článek 2 Úmluvy o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech přijatá v Bruselu dne 27. 9. 1968 (Bruselská úmluva). In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 7. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>; článek 2 Úmluvy o příslušnosti a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech přijatá v Luganu dne 30. 10. 2007 (Luganská úmluva 2007). In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

⁶³ Srov. bod 35 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 13. července 2000, věc C-412/98. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 25. 3. 2023]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

⁶⁴ MALACKA, RYŠAVÝ 2021 op. cit., s. 251.

stanoví, že mezinárodně příslušné jsou soudy členských států, ve kterých má žalovaná osoba bydliště bez ohledu na státní příslušnost této osoby.

Žalobce tak v zásadě může žalovaného žalovat u soudů členského státu podle článku 4, přičemž v některých stanovených případech je toto pravidlo modifikováno dalšími ustanoveními nařízení Brusel I bis, které žalobce ve výběru soudu ovlivňují.

V důsledku existence dalších pravidel bude mít žalobce možnost zvolit kromě soudů příslušných podle článku 4 i soudy jiného členského státu. Tyto případy upravují články 7 až 9 nařízení, potažmo články 10 až 23 nařízení. Žalobcova volba může být naopak také omezena, kdy nebude mít možnost žalovat u soudů podle článku 4, nýbrž pouze u soudů příslušných podle úpravy výlučné pravomoci.⁶⁵ Žalobcova volba může být také ovlivněna existencí ujednání o příslušnosti, tedy prorogační dohody.⁶⁶ Příslušnost původně nepřislušného soudu může založit také účast žalobce na řízení před tímto soudem, pokud se žalovaný řízení neúčastní pouze proto, aby tuto nepřislušnost namítal.⁶⁷

V těchto případech pak soudy členských států, které jsou mezinárodně příslušné, nemají možnost, v kontextu mezinárodního soukromého práva procesního, namítat svou nepřislušnost.⁶⁸ Zároveň ani existence silnější vazby na jiný členský stát, pokud žalobce na základě jiné existující vazby zvolil k podání žaloby soudy jiného členského státu, nedává příčinu k prohlášení nepřislušnosti soudu členského státu, u kterého byla žaloba podána.

Pokud má žalovaná osoba bydliště mimo EU, bude se mezinárodní příslušnost posuzovat podle autonomní vnitrostátní úpravy jednotlivých států, s výjimkou výlučné příslušnosti a jurisdikčních dohod.⁶⁹

4.2. Alternativní jurisdikční pravidla

Alternativní pravidla, která nařízení Brusel I bis upravuje v člancích 7 až 9, které v systematické nařízení následují po obecném pravidlu, dávají žalobci možnost rozhodnout se k podání žaloby vůči osobě s bydlištěm na území některého z členských států u soudu jiného členského státu, než který by byl příslušný podle pravidla uvedeného v čl. 4, pokud se takovou možnost rozhodne využít. Jde tedy o usnadnění procesní pozice žalobce v případech, kdy by

⁶⁵ Viz článek 24 nařízení Brusel I bis.

⁶⁶ Viz článek 25 nařízení Brusel I bis.

⁶⁷ Viz článek 26 nařízení Brusel I bis.

⁶⁸ Viz bod 46 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 1. března 2005, věc C-281/02. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 25. 3. 2023]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

⁶⁹ Srov. článek 6 odstavec 1 a články 24 a 25 nařízení Brusel I bis.

setrvání na úpravě obsažené v článku 4 nereflektovalo v plné šíři specifika případu a mohlo být považováno za nespravedlivé.⁷⁰

4.3. Speciální příslušnost

Kromě úpravy příslušnosti obecné v článku 4 a úpravy příslušnosti zvláštní v člancích 7 až 9, lze v nařízení Brusel I bis nalézt ještě jeden další druh příslušnosti, tzv. příslušnost speciální.⁷¹ Úprava obsažená v člancích 10 až 23 se věnuje třem oblastem, kterými jsou příslušnost ve věcech pojištění, ve věcech spotřebitelských smluv a ve věcech individuálních pracovních smluv.

Tyto kategorie smluvních vztahů jsou v rámci nařízení upraveny samostatně, neboť lze mezi jednotlivými stranami v rámci smluvních vztahů ve jmenovaných oblastech sledovat nerovné postavení, ať už ve smyslu faktickém či právním. Proto je nutné dbát zvýšené ochrany právě účastníků smluvních vztahů, kteří se nacházejí v postavení slabší smluvní strany.⁷²

Tato úprava pak bude *lex specialis* ve vztahu jak k úpravě příslušnosti obecné, tak alternativním jurisdikčním pravidlům. Nalezneme zde případy, kdy je stanovena příslušnost výlučná a taxativní, od jejíhož určení není možné se odchýlit, jako je tomu například v případě příslušnosti ve věcech pojištění,⁷³ a také případy, kdy slabší straně vzniká možnost žalovat u soudů jiného členského státu, než které by byly příslušné podle obecné a zvláštní úpravy a kdy je druhé straně naopak možnost výběru *fora* omezena z důvodu ochrany slabší smluvní strany, jako je tomu například v rámci úpravy příslušnosti ve věcech smluv spotřebitelských.⁷⁴

5. Smluvní vztahy a spory ze smluv

Smlouvy jsou hlavním právním důvodem vzniku závazku a z nich plynoucí smluvní vztahy a nároky ze smlouvy tvoří stěžejní okruh záležitostí v rámci občanského a obchodního práva.⁷⁵ Na značnou část těchto vztahů se kvůli existenci mezinárodního prvku vztahují normy mezinárodního práva soukromého. Součástí těchto norem jsou i ustanovení o určení příslušnosti, potažmo pravomoci soudů pro řešení sporů plynoucích z těchto vztahů. Smlouvy, konkrétně smlouvy o

⁷⁰ Viz recitál 16 nařízení Brusel I bis.

⁷¹ Srov. MALACKA, RYŠAVÝ 2021 op. cit., s. 255; KUČERA, PAUKNEROVÁ, PFEIFFER, RŮŽIČKA, VYBÍRAL 2022 op. cit., s. 369.

⁷² KUČERA, PAUKNEROVÁ, PFEIFFER, RŮŽIČKA, VYBÍRAL 2022 op. cit., s. 369.

⁷³ Srov. článek 10 a násl. nařízení Brusel I bis.

⁷⁴ Srov. článek 17 a násl. nařízení Brusel I bis.

⁷⁵ ŠTENGLOVÁ, Ivana; DĚDIČ, Jan; FIALA, Josef; LASÁK, Jan; PILÍK, Václav et al. *Základy občanského práva hmotného. Závazkové právo I*. Praha: Leges, 2023. s. 139. ISBN 978-80-7502-631-6.

prodeji zboží, jsou považovány za stěžejní nástroj mezinárodního obchodu a za hlavní pilíř mezinárodních obchodních vztahů.⁷⁶

V rámci požadavku na vysokou předvídatelnost pravidel pro určení příslušnosti v oblasti smluvních vztahů a sporů ze smluv je potřeba nejprve vymežit okruh situací, na které se tato pravidla aplikují, tzv. spory ze smlouvy nebo nároku ze smlouvy či *matters relating to a contract*.⁷⁷

5.1. Pojem smlouva a závazek ze smlouvy

Aby mohlo být přistoupeno k aplikaci článku 7 odst. 1, musí být splněn v něm obsažený požadavek, který říká, že předmět sporu se musí týkat smlouvy nebo nároku ze smlouvy. Na první pohled jednoduchá podmínka však vytváří významné interpretační výzvy.

V první řadě je třeba definovat, co je to „smlouva“, popřípadě „nárok ze smlouvy“. V judikatuře Soudního dvora se vyvinul přístup autonomního výkladu pojmu „*matters relating to a contract*“, tedy toho, co patří pod pojem smlouva. Tento přístup nepracuje s interpretačními závěry soudů jednotlivých členských států, místo toho přistupuje Soudní dvůr v rámci svého rozhodování k výkladu vlastnímu, při kterém vychází především z cílů nařízení Brusel I bis.⁷⁸ Důvodem je mimo jiné fragmentace a nesourodost národního rozhodování, kdy soudy některých členských států vykládají pojem širěji (francouzsky „*En matière contractuelle*“ nebo italsky „*In materia contrattuale*“) než jiné (německy „*Vertragliche Ansprüche*“).⁷⁹ V řadě druhé je pak třeba zařadit předmět konkrétního sporu pod autonomní definici.

5.2. Charakteristika smluvního závazku

Základní význam pojmu smlouva, jak je přijímán v rámci *acquis communautaire* i *acquis international*, tedy konsensus stran, který dává vzniknout právům a povinnostem každé z nich,⁸⁰

⁷⁶ FERRARI, F. Sale contracts and sale of goods. In BASEDOW, Jürgen; RÜHL, Giesela a FERRARI, Franco. *Encyclopedia of private international law*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2017. ISBN 978-1-78254-722-8.

⁷⁷ LUTZI, Tobias. *Matters Relating to a Contract – The Saga Continues (with AG Szpunar’s Opinion on Case C-265/21, AB et al v Z EF)*. ConflictOfLaws.net [online]. 2022 [cit. 25. 3. 2023] Dostupné z: <https://conflictoflaws.net/2022/matters-relating-to-a-contract-the-saga-continues-with-ag-szpunars-opinion-on-case-c-265-21-ab-et-al-v-z-ef/>.

⁷⁸ Viz body 10 a 11 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 8. března 1988, věc C-9/87. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 25. 11. 2023]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

⁷⁹ MANKOWSKI, P. In: MAGNUS, Ulrich; MANKOWSKI, Peter. *Brussels Ibis Regulation – Commentary*. Köln: Verlag Dr. Otto Schmidt, 2023, s. 150. ISBN 978-35-0408-017-4.

⁸⁰ FAUVARQUE-COSSON, B.; MAZEAUD, D. *European Contract Law: Materials for a Common Frame of Reference: Terminology, Guiding Principles, Model Rules*. Berlin, New York: Otto Schmidt/De Gruyter european law pub, 2008. ISBN 978-3-86653-067-6.

nevytváří na první pohled větší interpretační problémy. Smluvní povahu mají závazky, které vznikly dobrovolným přijetím v rámci dohody, ať už se jedná o dohody uzavírané v rámci obchodních vztahů či jiné vzájemné dohody s obchodem nesouvisející.⁸¹

Důležitými znaky smluvních vztahů jsou dobrovolnost ve vztahu k uzavření dohody a spravedlnost ve vztahu k poměru vzájemných práv a povinností, které z dohody vyplývají.⁸²

Ne všechny závazky lze považovat za přijaté dobrovolně, bez jakéhokoliv ovlivnění vnějšími okolnostmi. Za příklad může sloužit „nedobrovolnost“ příspěvku advokáta na činnost České advokátní komory, bez jehož uhrazení by advokát nemohl vykonávat činnost⁸³ nebo povinnost uzavřít pojistnou smlouvu v rámci pojištění odpovědnosti z provozu vozidla.⁸⁴ I závazky charakteristické donucením je však dle výkladu Soudního dvora nutné považovat za závazky smluvní povahy, pokud obsahují určitý prvek dobrovolnosti.⁸⁵ V případě příspěvku advokáta tato povinnost vzniká v důsledku dobrovolného rozhodnutí osoby stát se advokátem, v případě povinného pojištění z provozu vozidla pak povinnost plyne z dobrovolného rozhodnutí být jeho vlastníkem.

Dalším případem podobného charakteru, který je nutné považovat za spor ze smlouvy, je spor týkající se platební povinnosti ve věci výdajů na údržbu společných částí budovy, která plyne z rozhodnutí shromáždění vlastníků bytů. Bude tomu tak i přesto, že někteří vlastníci nemuseli s rozhodnutím souhlasit, přesto je pro ně povinnost plynoucí z rozhodnutí ze zákona závazná. Dobrovolné setrvání vlastníkem v tomto případě představuje implicitní souhlas s tím, aby se na něj vztahovala všechna ujednání stanov, ale i rozhodnutí společenstvím přijatá.⁸⁶

Otázka spravedlnosti, co se týče vzájemných práv a povinností jednotlivých stran závazku, je pak otázkou odlišnou od charakteristiky závazku jako smluvního a musí být řešena samostatně a nezávisle na subsumpci jednotlivého případu pod kategorii závazků ze smluv.⁸⁷

⁸¹ MANKOWSKI, P. In: MAGNUS, MANKOWSKI 2023 op. cit., s. 150.

⁸² Srov. bod 25 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 8. května 2019, věc C-25/18. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 25. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>; a bod 116 stanoviska generálního advokáta Michala Bobka předneseného dne 26. listopadu 2020, věc C-307/19. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 5. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

⁸³ Ustanovení § 8 odstavce 1 písmene d) zákona č. 85/1996 Sb., zákon o advokacii. In: Beck-online [právní informační systém]. C. H. Beck [cit. 23. 3. 2023].

⁸⁴ Ustanovení § 6 odstavce 1 zákona č. 30/2024 Sb., o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla. In: Beck-online [právní informační systém]. C. H. Beck [cit. 23. 3. 2023].

⁸⁵ Viz body 24 až 27 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 8. května 2019, věc C-25/18. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 25. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

⁸⁶ Viz body 29 a 30 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 8. května 2019, věc C-25/18. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 25. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

⁸⁷ Bod 116 stanoviska generálního advokáta Michala Bobka předneseného dne 26. listopadu 2020, věc C-307/19. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 5. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

5.3. Restriktivní a extenzivní výklad smlouvy

Kromě základního vymezení smlouvy jako konsensu stran se vznikem práv a povinností, které je do značné míry vymezením restriktivním, je při autonomním výkladu smluv a závazků ze smluv v rámci článku 7 odst. 1 nutné vzít v potaz i další, méně zřejmé situace, které je možné za použití extenzivního výkladu podřadit pod rozšířený význam pojmu smlouva či závazek ze smlouvy. V ustálené judikatuře Soudního dvora lze spatřovat preferenci právě výkladu extenzivního před výkladem restriktivním.⁸⁸

Nabídka a přijetí nabídky tak nelze považovat za jediné určující prvky.⁸⁹ Stejně tak není určující ani forma ani synallagmatická povaha závazku.⁹⁰ Závazek z jednostranného právního jednání lze také považovat za závazek plynoucí ze smlouvy, neboť má takový závazek původ výlučně ve vůli osoby, která jednání činí a lze ho tedy považovat za závazek přijatý dobrovolně.⁹¹

5.4. Článek 7

Pokud by byla aplikována pouze ustanovení článku 4 a strany by neuzavřely platnou dohodu o příslušnosti, bylo by možné žalovat pouze u soudu členského státu, ve kterém má žalovaný trvalé bydliště, v důsledku čehož by nebyla zohledněna specifika jednotlivých případů, především co se týče principu blízkosti sporu,⁹² a docházelo by tak k přílišnému zvýhodňování žalované strany.⁹³

Úprava zvláštní příslušnosti v článku 7 tak v rámci nařízení Brusel I bis tvoří určitou protiváhu úpravě v článku 4, jak je popsána výše. Článek 7 dává žalobci možnost, nikoliv svévolně, nýbrž toliko za určitých přesně specifikovaných podmínek, žalovat protistranu u soudu jiného členského státu, než který by byl příslušný podle článku 4.

⁸⁸ Srov. bod 48 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 20. ledna 2005, věc C-27/02. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 25. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>; bod 49 stanoviska generálního advokáta Macieje Szpunara přednesené dne 3. září 2014, věc C-375/13. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 25. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

⁸⁹ Bod 24 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 14. července 2016, věc C-196/15. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

⁹⁰ MANKOWSKI, P. In: MAGNUS, MANKOWSKI 2023 op. cit., s. 151.

⁹¹ Viz body 53 a 61 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 20. ledna 2005, věc C-27/02. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 25. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>

⁹² Srov. bod 74 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 10. září 2015, věc C-47/14. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

⁹³ MANKOWSKI, P. In: MAGNUS, MANKOWSKI 2023 op. cit., s. 130.

Svévole či neurčitost kritérií by ve výsledku znamenala překážku pro předvídatelnost pravidel určování příslušnosti, jednoho z hlavních cílů nařízení Brusel I bis.⁹⁴ Předvídatelnost je tedy důležitou podmínku pro uplatnění této možnosti žalobcem. Obě strany sporu musí předem alespoň předpokládat existenci specifických okolností a tím i kritérií, která zakládají zvláštní příslušnost podle článku 7. V kontextu předvídatelnosti je nutné na článek 7 nahlížet jako na výjimku z obecného pravidla, jejíž použití je vždy nutné náležitě odůvodnit.

Zatímco místní příslušnost přímo plyne z ustanovení prvního a druhého odstavce článku 7, na členských státech zůstává organizační působnost a jejich domácí právní řády určují, který konkrétní soud má věcnou a funkční příslušnost daný spor rozhodnout. Vždy se ale musí řídit principy blízkosti a předvídatelnosti, jak jsou uvedeny v recitálech 15 a 16 nařízení Brusel I bis.

5.5. Zvláštní příslušnost ve sporech ze smluv

Smlouva je nejdůležitějším instrumentem obchodu a obchodních vztahů, včetně obchodu mezinárodního,⁹⁵ proto se smluvním vztahům věnuje hned první odstavec článku 7. Úprava v prvním odstavci bere v potaz specifika závazkového právního vztahu, do kterého se smluvní strany rozhodly dobrovolně vstoupit a který je konkretizován právě ve smlouvě.

Odstavec první článku 7 nařízení Brusel I bis obsahuje celkem tři písmena. Ustanovení písmene a) určuje příslušnými soudy členského státu, ve kterém měl být či byl závazek, o němž se jedná, splněn v případech, kdy je předmětem sporu smlouva nebo nároky ze smlouvy. Toto písmeno tak tvoří *lex generalis* v rámci zvláštní příslušnosti sporů ze smluv.

Ustanovení písmene b) je jakýmsi modernizačním prvkem, obsahuje samostatná pravidla pro dvě nejdůležitější kategorie smluv, která vychází ze specifik konkrétních smluvních vztahů, přičemž tvoří *lex specialis* k písmenu a) a bude aplikováno přednostně před úpravou obsaženou v písmenu a), jak ostatně plyne z textu písmene c).⁹⁶ Písmeno b) v rámci nařízení Brusel I bis hraje významnou roli, protože právě smlouvy o prodeji zboží a smlouvy o poskytování služeb tvoří většinu smluv uzavíraných v mezinárodním obchodě.⁹⁷

V praxi to znamená, že ačkoliv je písmeno a) ve vztahu ke smlouvám a z nich plynoucích sporů úpravou obecnou, bude ve většině případů docházet k aplikaci ustanovení písmene b), které

⁹⁴ Viz bod 18 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 29. června 1994, věc C-288/92. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

⁹⁵ Srov. BERLINGER, Daniel. The Effects of the International Contract for Sale of Goods [online]. *Journal of Legal Studies*, 2017 [cit. 5. 3. 2024]. s. 96. eISSN 2392-7054. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/318906168_The_Effects_of_the_International_Contract_for_Sale_of_Goods.

⁹⁶ MANKOWSKI, P. In: MAGNUS, MANKOWSKI 2023 op. cit., s. 147.

⁹⁷ BERLINGER 2017 op. cit., s. 96.

je úpravou specifickou, přičemž k aplikaci ustanovení písmene a) dojde v případě, kdy nebude možné smlouvu zařadit pod kategorii kupních smluv ani pod kategorii smluv o poskytování služeb ve smyslu písmene b).⁹⁸ Zatímco písmeno a) se řídí tradičním přístupem, kdy je třeba pro výklad ustanovení zapojit i vnitrostátní právní předpisy,⁹⁹ v souvislosti s písmenem b) je třeba postupovat podle záměru zákonodárce, kdy je stanovena jedna soudní příslušnost pro všechny nároky ze smlouvy a výklad je autonomní, jednotný a na vnitrostátním právu nezávislý.¹⁰⁰

5.6. Hranice mezi závazky ze smluv a závazky z deliktů

Stěžejní úlohu při aplikaci odstavce 1 článku 7 nařízení Brusel I bis hraje hranice mezi závazky ze smluv a závazky z deliktů. Závazky ze smluv a z deliktů odlišují dva základní znaky. Prvním z nich je, zda setkání stran bylo nahodilé či nikoliv. Druhým rozlišujícím znakem pak je, zda vznikla mezi stranami příležitost k rozložení rizik ze závazku plynoucích dohodou či zda takové rozložení bylo vůbec možné.¹⁰¹

Smlouva je výsledkem procesu, do kterého obě strany dobrovolně vstoupily a v rámci kterého spolupracují a aktivně usilují o její uzavření. Také zjednodušuje pravidla, kterými se právní poměr bude řídit, a chrání práva a oprávněné zájmy obou stran.¹⁰²

Proti tomu v případě deliktu vstupuje poškozený do závazku nedobrovolně a zcela pasivně, aniž by se mohl jakkoliv podílet na rozložení rizik mezi ním a škůdcem. Závazek, do kterého nevstoupila jedna ze stran dobrovolně a který vznikl bez ohledu na její vůli, nemá ve smyslu výkladu prvního odstavce článku 7 smluvní charakter.¹⁰³

Jelikož se jedná o autonomní výklad, k hmotnému právu členského státu, na jehož místě se nachází *forum*, se nepřihlíží, a to ani v případě, pokud půjde o rozhodné právo.¹⁰⁴

⁹⁸ Viz bod 92 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 25. března 2021, věc C-307/19. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 5. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

⁹⁹ Viz bod 14 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 6. října 1976, věc C-12/76. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 5. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹⁰⁰ Bod 39 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 3. května 2007, věc C-386/05. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹⁰¹ Srov. MANKOWSKI, P. In: MAGNUS, MANKOWSKI 2023 op. cit. a bod 27 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 17. září 2002, věc C-334/00. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹⁰² Určité vodítko pro řešení otázky, které spory vycházejí ze smlouvy, představuje ustanovení článku 12 nařízení Řím I, které stanoví působnost práva rozhodného pro smlouvu a tak do určité míry vytyčuje hranice toho, co vše lze považovat za věci se smlouvou související.

¹⁰³ Srov. bod 15 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 17. června 1992, věc C-26/91. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹⁰⁴ Srov. bod 10 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 17. června 1992, věc C-26/91. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

5.7. Porušení smlouvy

Porušení smlouvy a pravidla upravující důsledky porušení smlouvy je tak třeba za určitých podmínek chápat jako smluvní povahy, i když mohou být obsažena v právních předpisech.¹⁰⁵ Taková zákonná úprava totiž toliko doplňuje pravidla nastavená ve smlouvách samotných. Smlouva, potažmo strany vyjednávající o jejím obsahu, nemůžou pamatovat na všechny možné důsledky, které by mohly ze závazku plynout, a upravit tak jejich řešení vyčerpávajícím způsobem. V důsledku existence těchto pravidel tak mohou strany spoléhat na zákonnou úpravu a ve smlouvě obsáhnout pouze nejdůležitější ujednání.¹⁰⁶

Soudní dvůr v případě *Brogssitter*¹⁰⁷ podpořil široký výklad „*věci týkající se smlouvy nebo nároku ze smlouvy*“. O věc smluvní povahy půjde, pokud lze jednání strany považovat za porušení smlouvy s přihlédnutím k jejímu účelu. O takovou situaci se bude jednat zejména v případech, kdy je pro prokázání protiprávnosti nebo naopak legality vytýkaného jednání žalované strany nutný výklad smlouvy.¹⁰⁸ Ten je pak třeba zejména v případech žalob, které stojí na smluvních podmínkách, potažmo na právních normách aplikovatelných na základě odkazů ve smlouvě. Proti tomu žaloby, které jsou založeny na pravidlech odpovědnosti za škodu, které plynou primárně ze zákona a u kterých se nejeví nutné přihlížet k výkladu smluvních ustanovení, nebudou spadat do okruhu záležitostí týkajících se smlouvy.

Nástroj využívající kritérium nutnosti výkladu smlouvy se nazývá test příčiny účinku či také *the cause of action test*,¹⁰⁹ pomáhá při rozhodování, zda věc spadá pod spory týkající se smlouvy nebo nároků ze smlouvy a bude tak aplikován čl. 7 odstavec 1 nebo zda spadá pod věci deliktní a kvazideliktní a bude tak aplikován odstavec 2.

O spor ze smlouvy půjde v případě, kdy cílem návrhu bude domoci se náhrady škody, ke které došlo porušením práv a povinností uvedených ve smlouvě, která tak bude muset být v rámci

¹⁰⁵ Viz body 24 a 25 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 13. března 2014, věc C-548/12. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹⁰⁶ ŠTENGLOVÁ, Ivana; DĚDIČ, Jan; FIALA, Josef; LASÁK, Jan; PILÍK, Václav et al. *Základy občanského práva hmotného. Závazkové právo I*. Praha: Leges, 2023. s. 35. ISBN 978-80-7502-631-6.

¹⁰⁷ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 13. března 2014, věc C-548/12. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹⁰⁸ Viz body 24 a 25 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 13. března 2014, věc C-548/12. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹⁰⁹ POESEN, Michiel. Regressing into the right direction: Non-contractual claims in proceedings between contracting parties under Article 7 of the Brussels Ia Regulation. Online. In: *Maastricht Journal of European and Comparative Law* [online]. 2021, vol. 28 iss. 3, s. 394. [cit. 22. 3. 2024]. ISSN: 2399-5548. Dostupné z: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1023263X2111014719>.

sporu zohledněna.¹¹⁰ V opačném případě, jak plyne z rozhodnutí v případě *Wikinghof*,¹¹¹ které se snaží nastavit limity expanzi charakterizace sporů jako smluvní povahy na úkor povahy deliktů nastavené v případě *Brogstetter*, pokud žalobce spoléhá při prokázání protiprávnosti vytýkaného jednání na zákonná pravidla v oblasti deliktů či kvazideliktů odpovědnosti, tedy na porušení povinnosti uložené zákonem, a pokud pro prokázání protiprávnosti není nezbytný výklad obsahu a účelu smlouvy uzavřené mezi žalobcem a žalovaným, protože povinnost se na žalovaného vztahuje nezávisle na smluvních ustanoveních, půjde o otázku či věc týkající se deliktů či kvazideliktů odpovědnosti a dojde proto k aplikaci čl. 7 odstavce 2 nařízení Brusel I bis.¹¹²

Je však nutné důsledně rozlišovat mezi meritorním rozhodnutím sporu a předběžným zařazením věci do kategorie sporů ze smluv pro účely článku 7 odstavce prvního a zodpovězení otázky mezinárodní příslušnosti.¹¹³

Zároveň nelze existenci smlouvy mezi žalobcem a žalovaným považovat za jediný rozhodující faktor, zda spor charakterizovat jako smluvní povahy, neboť v něm stále bude možné nalézt dominantnější deliktů aspekty, ačkoliv bude do jisté míry součástí sporu i smlouva.

5.8. Jednostranná právní jednání

Jednostranná právní jednání na rozdíl od smluv zavazují pouze jednu osobu, chybí zde vzájemnost závazků.¹¹⁴ Přislubující osoba dobrovolně slibuje plnit se záměrem právně se k takovému plnění zavázat a příjemce slibu na straně druhé závazek přijímá a řídí se jím. Přislubující tak nečiní nejen dobrovolně, ale i z vlastní iniciativy, bez jakéhokoliv podnětu ze strany potenciálního příjemce, tudíž je možné závazek označit jako svobodně převzatý, čímž je naplněna hlavní charakteristika závazku ze smlouvy podle článku 7 odstavce 1 nařízení Brusel I bis.¹¹⁵ Svobodné převzetí závazku i přes neexistenci vzájemného závazku bylo potvrzeno jako

¹¹⁰ Viz body 26 a 27 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 13. března 2014, věc C-548/12. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹¹¹ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 24. listopadu 2020, věc C-59/19. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹¹² Bod 33 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 24. listopadu 2020, věc C-59/19. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹¹³ Viz bod 104 stanoviska generálního advokáta Henrika Saugmandsgaarda Øe předneseného dne 10. září 2020, věc C-59/19. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹¹⁴ PETROV, Jan; VÝTISK, Michal; BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023. § 2884. ISBN 978-80-7400-747-7.

¹¹⁵ Viz body 50, 52 a 53 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 20. ledna 2005, věc C-27/02. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

rozhodující vlastnost pro určení jednostranného právního jednání jako jednání smluvní povahy v kontextu článku 7 i v dalších případech.¹¹⁶

Za dobrovolné přijetí závazku je typicky považováno zaslání sdělení podnikajícího prodejce vůči spotřebiteli, ve kterém je spotřebitel výslovně označen za výherce ceny, aniž by spotřebitel o takové zaslání žádal či o něm předem věděl. Takové zaslání má původ pouze ve vůli odesílatele a je na vůli spotřebitele nezávislé, přesto má povahu dobrovolně přijatého závazku jedné strany vůči straně druhé ve věcech smlouvy nebo nároků ze smlouvy.¹¹⁷

Spor mezi remitentem a směnečným rukojmím vlastní směnky, kdy se směnečný rukojmí jednostranným prohlášením zaručil za zaplacení směnky, také spadá do kategorie sporů ze smluv, neboť podpis na líci směnky s doložkou „*per aval*“ je dobrovolným přijetím postavení ručitele za závazky výstavce uvedené směnky.¹¹⁸

5.9. Platnost smlouvy a důsledky její neplatnosti

Staví-li žalobce svůj nárok na existenci smlouvy, je pravděpodobné, že předmětná smlouva bude platná. V některých případech tomu ale tak být nemusí. Může jít o žalobu určovací, a to buď pozitivní, kdy se žalobce domáhá určení, že smlouva platná je, nebo negativní, kdy se žalobce domáhá určení, že smlouva platná není, že neexistuje.¹¹⁹

Soudní dvůr i takové spory považuje za spory smluvní povahy, přestože samotná smlouva uzavřená mezi stranami, respektive její platnost či existence, je předmětem sporu.¹²⁰ Navíc o spor ze smlouvy půjde nezávisle na tom, jaký je namítaný právní důvod neplatnosti. V zásadě se tak může jednat o relativní neplatnost, zdánlivost či o smlouvu v první řadě vůbec neexistující. Pojmem smlouva v článku 7 odstavci 1 nařízení Brusel I bis není tedy myšlena pouze smlouva platná, předpoklad naplní toliko pouze smlouva zjevná, tedy situace, kdy je vznik smlouvy mezi účastníky řízení sporný.¹²¹

¹¹⁶ Viz body 51 až 55 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 14. května 2009, věc C-180/06. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹¹⁷ Srov. bod 56 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 20. ledna 2005, věc C-27/02. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹¹⁸ Srov. bod 48 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 14. března 2013, věc C-419/11. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 10. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹¹⁹ Srov. MANKOWSKI, P. In: MAGNUS, MANKOWSKI 2022 op. cit., s. 164.

¹²⁰ Viz bod 7 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 4. března 1982, věc C-38/81. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹²¹ Viz bod 57 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 20. dubna 2016, věc C-366/13. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

Spory vznikající v důsledku neplatnosti smlouvy se co do povahy také považují za smluvní, přestože nevyplývají z neplatné smlouvy přímo, ale jsou s ní do určité míry spjaty.¹²² Režim vypořádání nároků mezi stranami se může řídit pravidly, na kterých se strany pro případ neplatnosti smlouvy dohodly a platná právní úprava v takovém případě bude sloužit pouze jako doplněk tohoto režimu.

Jednou ze zásad civilního procesu je, že soud, který o podané žalobě rozhoduje, je zároveň příslušný rozhodnout o své příslušnosti.¹²³ V rámci rozhodování o této předběžné otázce pak soud mnohdy přezkoumává i otázku povahy sporu, jejíž součástí může být i existence či platnost smlouvy. Pokud by byla možnost takového přezkumu soudu odepřena, v podstatě by mu bylo zabráněno rozhodnout o otázce vlastní příslušnosti.¹²⁴

Dalším důležitým argumentem, proč mají tyto spory být klasifikovány jako smluvní povahy, je analogie s článkem 12 odstavcem 1 písmenem b) nařízení Řím I,¹²⁵ které přímo uvádí důsledky neplatnosti smlouvy jako oblast, která se řídí právem rozhodným pro smlouvu.¹²⁶

5.10. Bezdůvodné obohacení

Žaloba na vydání bezdůvodného obohacení bude spadat do věcí týkajících se smluv nebo nároků ze smluv, pokud bude splněna podmínka v podobě blízké návaznosti na smlouvu nebo nárok ze smlouvy podle čl. 7 odstavce 1 písmene a) nařízení Brusel I bis. Jak již bylo uvedeno výše, za věci týkající se smlouvy tak lze považovat všechny nároky, které vzešly ze svobodného závazku jedné osoby vůči osobě druhé,¹²⁷ a to i v případě, že smlouva, se kterou je žaloba svázaná, je neplatná.¹²⁸ Proto bude existence příčinné souvislosti mezi nárokem na náhradu, který ze smlouvy plyne, a smluvním vztahem dostačujícím vodítkem pro aplikaci článku 7. Pokud by tato podmínka nebyla splněna, tedy neprokázala by se souvislost se smlouvou nebo s nárokem ze

¹²² MANKOWSKI, P. In: MAGNUS, MANKOWSKI 2022 op. cit., s. 167.

¹²³ Srov. PŘIDAL, Ondřej. § 104 [Nedostatky podmínky řízení]. In: SVOBODA, Karel; SMOLÍK, Petr; LEVÝ, Jiří; DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. *Občanský soudní řád*. 3. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 6.). ISBN 978-80-7400-828-3.

¹²⁴ Bod 72 stanoviska generálního advokáta Y. Bota přednesené dne 23. dubna 2015, věc C-366/13. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹²⁵ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I). In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 11. 11. 2023]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹²⁶ Bod 82 stanoviska generálního advokáta Y. Bota přednesené dne 23. dubna 2015, věc C-366/13. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹²⁷ Viz bod 37 rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie ze dne 11. listopadu 2020, věc C-433/19. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹²⁸ Body 55 a 58 rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie ze dne 20. dubna 2016, věc C-366/13. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

smlouvy, a zároveň by žaloba směřovala k určení odpovědnosti žalovaného, nejednalo by se o věc týkající se smlouvy, ale o věc týkající se deliktu či kvazideliktu podle článku 7 odstavce 2 nařízení Brusel I bis.¹²⁹

5.11. Společenská smlouva a spory z ní vycházející

Specializace obchodního práva a jeho vyčlenění z práva občanského vedlo ke vzniku určitých zvláštností, pokud jde o společenskou smlouvu, přesto se do značné míry i nadále na společenskou smlouvu použijí i ustanovení občanského práva.¹³⁰ Platí tedy, že spor, který vychází ze společenské smlouvy, bude věcí týkající se smlouvy nebo nároku ze smluv a společenská smlouva bude v tomto smyslu smlouvou, i když s určitými zvláštnostmi.¹³¹

Mnohdy nepůjde o dvoustranný závazek, jako je tomu běžně u smluv občanského práva.¹³² V obchodním právu se vyvinula zvláštní pravidla upravující vztahy mezi členy společnosti navzájem, vztahy mezi členy společnosti a společností samotnou, pravidla chránící zájmy věřitelů společnosti a dalších stran, společenská smlouva si ovšem stále zachovává povahu smlouvy, ze které pak plynou spory ve věcech týkajících se smluv nebo nároků ze smluv.¹³³

Podle řady právních řádů členských států je v případě společenské smlouvy místem plnění místo, na kterém byla společnost založena, proto bude soud, který je k řešení sporu podle článku 7 odstavce 1 písmene a) příslušný, zpravidla mít také nejlepší přehled o obsahu společenské smlouvy, pravidlech ze smlouvy vycházejících a o povaze a okolnostech rozhodnutí, která byla společností učiněna, a bude tak nejlépe rozumět příčinám vzniku daného sporu.¹³⁴

¹²⁹ Body 41 a 43 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 9. prosince 2021, věc C-242/20. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹³⁰ Srov. HAVEL, Bohumil. § 8 [Společenská smlouva a zakladatelská listina]. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana; HAVEL, Bohumil; CILEČEK, Filip; KUHN, Petr; ŠUK, Petr. *Zákon o obchodních korporacích*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 25, marg. č. 1. ISBN 978-80-7400-799-6.

¹³¹ Srov. bod 13 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 22. března 1883, věc 34/82. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>; bod 57 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 5. prosince 2019, věc C-421/18. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹³² Viz ŠTENGLOVÁ, Ivana; DĚDIČ, Jan; FIALA, Josef; LASÁK, Jan; PILÍK, Václav; SULECKÁ, Markéta a kol. *Základy občanského práva hmotného. Závazkové právo I*. Praha: Leges, 2023. s. 38. ISBN 978-80-7502-631-6.

¹³³ Viz bod 14 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 10. března 1992, věc C-214/89. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹³⁴ Bod 14 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 22. března 1883, věc 34/82. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

5.12. Předšmluvní odpovědnost

Strany, které mezi sebou chtějí uzavřít smlouvu, vstupují do jednání o její podobě a obsahu ještě před samotným uzavřením smlouvy. Princip smluvní svobody jim stále dává možnost, přestože o uzavření smlouvy jednají, smlouvu v konečné fázi neuzavřít. Tato svoboda ovšem nesmí být stranami zneužita na úkor principu poctivosti.¹³⁵ Tento požadavek na poctivost jednání v právním styku dal vzniknout institutu předšmluvní odpovědnosti, ve kterém je smluvní autonomie jednotlivce korigována právě požadavkem na poctivost jednání v právním styku.¹³⁶

Ve světle tohoto institutu proto Soudní dvůr dovodil, že uzavření smlouvy není nezbytně nutným předpokladem pro aplikaci prvního odstavce článku 7.¹³⁷ Osoby, které usilují o uzavření smlouvy, podnikají tyto kroky směrem ke společnému cíli a ve vzájemném intenzivním kontaktu, nelze je proto považovat za náhodně, mimovolně interagující osoby, jako je tomu v případě závazků z deliktů.

Při určování rozhodného práva v rámci nařízení Řím I a Řím II je předšmluvní odpovědnost vyčleněna z prvně jmenovaného nařízení a zařazena do mimosmluvních závazkových vztahů upravených v nařízení Řím II.¹³⁸ I přes vyčlenění problematiky předšmluvní odpovědnosti do nařízení upravujícího právo rozhodné pro mimosmluvní závazkové vztahy, je pro *culpa in contrahendo* rozhodným právem *lex contractus*, takže pravidlo pro určení rozhodného práva ukazuje směrem zpět ke smlouvě, respektive k právu rozhodnému pro smlouvu, k jejímuž uzavření by za jiných okolností mezi stranami došlo.

V mnoha případech se vztah stran, které usilují, respektive usilovaly o uzavření smlouvy, řídí pravidly nastavenými během kontraktačního procesu i po ukončení těchto jednání, aniž by v konečném důsledku k uzavření smlouvy došlo.¹³⁹ Výsledek předšmluvních jednání, ať už je úspěšný či nikoliv, nemůže zpětně změnit obligační podstatu režimu, který si strany tímto způsobem nastavily. Proto by měla být porušení informační povinnosti při jednání o uzavření

¹³⁵ Srov. ustanovení § 6 zákona č. 89/2012 Sb.

¹³⁶ Viz ŠTENGLOVÁ, DĚDIC, FIALA, LASÁK, PILÍK, SULECKÁ 2023 op. cit., s. 144, 145.

¹³⁷ Srov. bod 22 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 17. září 2002, věc C-334/00. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>, a bod 50 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 20. ledna 2005, věc C-27/02. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹³⁸ Srov. článek 1 odstavec 2 písmeno i) nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I). In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 11. 11. 2023]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/> a článek 12 odstavec 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II). In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 11. 11. 2023]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹³⁹ Viz MANKOWSKI, P. In: MAGNUS, MANKOWSKI 2022 op. cit., s. 174.

smlouvy¹⁴⁰ a porušení ochrany informací z jednání o uzavření smlouvy¹⁴¹ charakterizována jako porušení závazku smluvní povahy.

Samostatnou kapitolou je pak bezdůvodné ukončení jednání o uzavření smlouvy, taktéž *rapture* nebo *braking off of negotiation*.¹⁴² Pokud před ukončením jednání o smlouvě nedošlo k dohodě ohledně dalšího postupu pro případ, že dojde k bezdůvodnému ukončení jednání, dá takové porušení vzniknout závazku z deliktu a nikoliv závazku ze smlouvy, jak plyne i z judikatury Soudního dvora.¹⁴³ Soudní dvůr při odůvodnění tohoto závěru vycházel především ze skutečnosti, že závazek nahradit škodu, který vznikl v důsledku bezdůvodného ukončení jednání o uzavření smlouvy, aniž by smlouva byla uzavřena, vychází především z porušení práva, konkrétně požadavku na poctivost jednání v právním styku. Toto uvažování však vede při bližším zkoumání k absurdnímu závěru, kdy by pro existenci zákonné úpravy závazků ze smluv obsažené v civilních kodexech musela být absolutní většina sporů ze smluv klasifikována jako nesmluvní povahy jen právě na základě existence zákonné, byť dispozitivní, úpravy.¹⁴⁴

Zařazení závazků plynoucích z bezdůvodného ukončení jednání o uzavření smlouvy pod závazky smluvní povahy pak, podle mého názoru, výstižněji reflektuje blízký vztah stran, které se jednání účastnily, a jejich sledování společného cíle v podobě uzavření smlouvy. Absenci úpravy vztahů a postupů pro případ neuzavření smlouvy nelze považovat za prerekvizitu pro určení deliktí povahy sporu, lze ji vnímat pouze jako prostor pro aplikaci dispozitivních pravidel obsažených v zákoně jako ekonomicky méně nákladného nástroje pro vedení předšmluvních jednání.

5.13. Odstavec 1 písmeno a)

Ustanovení písmene a) článku 7 zakládá pro spory ze smlouvy nebo nároku ze smlouvy mezinárodní příslušnost soudu místa, kde závazek byl nebo měl být splněn. Místně příslušný tedy bude soud, v jehož obvodu má dojít k plnění závazku, který ze smlouvy plyne. Pravidlo je převzato z předcházející úpravy mezinárodní příslušnosti a na tuto úpravu navazuje.¹⁴⁵

¹⁴⁰ V kontextu českého práva viz § 1728 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb.

¹⁴¹ V kontextu českého práva viz § 1730 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb.

¹⁴² V kontextu českého práva viz § 1729 zákona č. 89/2012 Sb.

¹⁴³ Body 24 až 27 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 17. září 2002, věc C-334/00. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹⁴⁴ Srov. MANKOWSKI, P. In: MAGNUS, MANKOWSKI 2023 op. cit.

¹⁴⁵ Srov. článek 5 odstavec 1 Úmluvy o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech přijatá v Bruselu dne 27. 9. 1968 (Bruselská úmluva). In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/> a bod 56 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 23. dubna 2009, věc C-533/07. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

Zatímco ustanovení písmene b) se vztahuje pouze na omezenou skupinu smluv, písmeno a) se vztahuje na všechny spory smluvní povahy. Zároveň je však písmeno a) svou povahou *lex generalis*, k jeho aplikaci tak dojde až ve chvíli, kdy není možné aplikovat písmeno b) jako *lex specialis*, tedy ve chvíli, kdy nelze spor zařadit do kategorie sporu ze smlouvy o prodeji zboží, ani ze smlouvy o poskytování služeb.¹⁴⁶

5.14. Tradiční Tessili přístup

Princip charakteristického plnění se, na rozdíl od sporů, kdy je aplikováno písmeno b), v případě aplikace písmene a) nepoužije.¹⁴⁷ Aplikace písmene a) vychází z principu, že každý závazek má své místo plnění a příslušný bude soud, v jehož místě má být splněn ten konkrétní závazek, který je předmětem sporu a na kterém se zakládá návrh žalující strany.¹⁴⁸ Odpověď na otázku, kde se nachází místo plnění pro daný závazek, pak soudu dává právo rozhodné pro smlouvu.¹⁴⁹ Tento *tradiční* přístup byl vymezen v souvislosti s článkem 5 odstavcem I Bruselské úmluvy a zůstává platný i pro aplikaci současné úpravy, jak plyne mimo jiné z potřeby zajistit kontinuitu vymezené v recitálu 34 nařízení Brusel I bis.¹⁵⁰

V některých případech, kdy je předmětem sporu více závazků či kdy je předmětem sporu závazek akcesorický, bude výše uvedený přístup korigován principem *accessorium sequitur principale*.¹⁵¹ Podle tohoto principu, pokud je předmětem sporu vícero závazků, bude se mezinárodní příslušnost soudu řídit závazkem hlavním. Je tedy nutné určit, který závazek koresponduje s ustanoveními smluvního práva, které tvoří základ žaloby.¹⁵²

Princip se však i přes riziko fragmentace neaplikuje v případě, že spor se týká několika závazků, mezi nimiž neexistuje jeden hlavní nebo takový nelze určit.¹⁵³ V těchto případech pak bude mezinárodní příslušnost založena pro vícero soudů s tím, že příslušnost každého z nich bude

¹⁴⁶ Jak plyne z ustanovení článku 7 odstavce 1 písmene c) nařízení Brusel I bis.

¹⁴⁷ Viz bod 54 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 23. dubna 2009, věc C-533/07. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹⁴⁸ Srov. bod 13 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 6. října 1976, věc 14-76. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹⁴⁹ Srov. bod 26 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 28. září 1999, věc C-440/97. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹⁵⁰ Viz bod 42 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 11. listopadu 2020, věc C-433/19. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹⁵¹ Viz bod 19 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 15. ledna 1987, věc 266/85. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹⁵² Srov. bod 13 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 6. října 1976, věc 14-76. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹⁵³ Viz bod 40 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 5. října 1999, věc C-420/97. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

omezena toliko na ten ze závazků, který měl být splněn v místě soudu.¹⁵⁴ Alternativou je pak využití obecného jurisdikčního pravidla, kdy se žalobce uchýlí k podání žaloby u soudu v místě, kde má žalovaný bydliště.

Pro rozdíl mezi přístupem k vymezení místa plnění u písmen a) a b), ač představuje do jisté míry aplikační problém, se Soudnímu dvoru podařilo nalézt kompromisní řešení, tudíž je případné sjednocení pravidel spíše otázkou pro zákonodárce *de lege ferenda*.¹⁵⁵

5.15. Odstavec 1 písmeno b)

Úprava písmene b) stanoví, že v případě prodeje zboží je místem plnění závazku, pro účely určení mezinárodní příslušnosti, místo, kam zboží podle smlouvy bylo nebo mělo být dodáno a v případě poskytování služeb místo, kde služby podle smlouvy byly nebo měly být poskytnuty.¹⁵⁶ To platí při absenci výslovného ujednání místa plnění ve smlouvě, tedy pokud se strany nedohodly jinak.¹⁵⁷

Pravidla příslušnosti upravená v písmenu b) prvního odstavce článku 7 nařízení Brusel I bis se tak použijí, na rozdíl od úpravy v písmenu a), pouze na vyjmenované kategorie smluv, jmenovitě na smlouvy o prodeji zboží a smlouvy o poskytování služeb.¹⁵⁸ Jak plyne z článku 7 odstavce 1 písmene c), ustanovení písmene b) bude aplikováno přednostně před písmenem a), jedná se o *lex specialis* ve vztahu k písmenu a).¹⁵⁹

5.15.1. Pojem prodej zboží

První kategorie smluv, na kterou se vztahuje ustanovení článku 7 odstavce 1 písmene b) nařízení Brusel I bis, jsou smlouvy o prodeji zboží, uvedené v první odrážce písmene b). Samotné ustanovení ovšem neobsahuje definici, která by pojmy „zboží“, „prodej zboží“ či „smlouva o prodeji zboží“ vyjasnila. Dodání zboží je ovšem vzhledem k absenci odkazu na vnitrostátní úpravu autonomním pojmem unijního práva, proto je třeba nutně hledat odpověď ve výkladu, který poskytuje Soudní dvůr v rámci svého rozhodování.¹⁶⁰

¹⁵⁴ Srov. bod 42 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 5. října 1999, věc C-420/97. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹⁵⁵ Srov. bod 99 stanoviska generální advokátky Verici Trstenjak přednesené dne 27. ledna 2009, věc C-533/07. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹⁵⁶ Srov. článek 7 odstavec 1 písmeno b) nařízení Brusel I bis.

¹⁵⁷ Srov. článek 7 odstavec 1 písmeno b) věta první nařízení Brusel I bis.

¹⁵⁸ Srov. článek 7 odstavec 1 písmeno b) nařízení Brusel I bis.

¹⁵⁹ Srov. článek 7 odstavec 1 písmeno c) nařízení Brusel I bis.

¹⁶⁰ Srov. bod 27 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 9. července 2020, věc C-199/19. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 10. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

Samotný pojem „*prodej zboží*“ lze vyložit jako závazkový právní vztah, kdy je prodávající povinen odevzdat věc spolu s převodem vlastnického práva a kupující je povinen věc převzít a zaplatit kupní cenu.¹⁶¹ Jde tedy o pohyb zboží, jako charakteristického plnění, jedním směrem a pohyb peněz směrem opačným, kdy převod vlastnického práva odlišuje smlouvu o prodeji od smlouvy o nájmu a dalších podobných smluv.

Vodítko pro výklad pojmu prodej zboží lze nalézt i v související mezinárodní úpravě smluv o prodeji zboží,¹⁶² neboť z těchto zdrojů také vycházel Soudní dvůr v rámci své judikatury, kdy rozhodoval o kvalifikaci smluv a rozlišení mezi smlouvami o prodeji zboží a smlouvami o poskytování služeb.¹⁶³ Podle článku 8 odstavce 4 nařízení Brusel I bis lze pak žalovat u soudu členského státu, kde se nachází nemovitost, ve věcech týkajících smlouvy nebo nároku ze smlouvy, pokud lze žalobu spojit se související žalobou týkající se věcných práv k nemovitostem proti stejnému žalovanému.¹⁶⁴

Zbožím se podle ustáleného výkladu Soudního dvora rozumí „*výrobky ocenitelné penězi a způsobilé jako takové tvořit předmět obchodních transakcí*“.¹⁶⁵ Důležitým faktorem, který určuje, zda je podstatou závazku dodání zboží nebo poskytnutí služby, je, zda strana, která zboží objednává, zároveň také dodává podstatnou část materiálu potřebného k zhotovení, či výrobě zboží.¹⁶⁶ Pokud tomu tak není a strana, která má zboží dodat, si podstatnou část materiálu pro jeho zhotovení opatřuje sama, půjde o významnou indicii ve prospěch kvalifikace smlouvy jako smlouvy o dodání zboží. Naopak fakt, že strana současně s objednáním zboží poskytuje i všechnen či značnou část materiálu pro zhotovení výrobku, indikuje, že jde o smlouvu o poskytování služeb.

Do jaké míry poskytuje dodavatel záruku za zboží, představuje další vodítko pro to, zda jde o smlouvu o prodeji zboží nebo o smlouvu o poskytování služeb.¹⁶⁷ Odpovídá-li prodávající za kvalitu zboží a za případné vady, je možné klonit se ke kvalifikaci smlouvy jako smlouvy o prodeji zboží. Pokud však prodávající odpovídá pouze za řádné plnění v souladu s pokyny

¹⁶¹ Srov. například ŠTENGLOVÁ, DĚDIC, FIALA, LASÁK, PILÍK, SULECKÁ 2023 op. cit., s. 233, FERRARI, F. Sale contracts and sale of goods. In BASEDOW, Jürgen; RÜHL, Giesela a FERRARI, Franco. *Encyclopedia of private international law*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2017, s. 1593. ISBN 978-1-78254-722-8.

¹⁶² Srov. FAWCETT, James J.; HARRIS, Jonathan a BRIDGE, M. G. (Michael G.). *International sale of goods in the conflict of laws*. Oxford: Oxford University Press, 2005, s. 520. ISBN 0-19-924469-3.

¹⁶³ Viz rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 25. února 2010, věc C-381/08. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 10. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹⁶⁴ Srov. článek 8 odst. 4 nařízení Brusel I bis.

¹⁶⁵ Srov. bod 23 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 26. října 2006, věc C-65/05. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 10. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹⁶⁶ Srov. bod 40 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 25. února 2010, věc C-381/08. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 10. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹⁶⁷ Srov. bod 42 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 25. února 2010, věc C-381/08. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 10. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

kupujícího, poskytuje tato okolnost indicii ve prospěch klasifikace smlouvy jako smlouvy o poskytování služeb.

5.15.2. Pojem poskytování služeb

Podobně jako v případě vymezení pojmu dodání zboží, i pojem poskytování služeb je autonomním pojmem unijního práva a výklad tohoto pojmu přísluší primárně Soudnímu dvoru. Ve svých základních obrysech Soudní dvůr vykládá službu tak, že „*strana, která je poskytuje, vykonává určitou činnost za úplatu.*“¹⁶⁸ Charakteristickými znaky bude tedy výkon činnosti na straně jedné a úplata na straně druhé. Za úplatu nelze považovat pouze poskytnutí peněžní částky, šlo by o příliš restriktivní výklad, který by nebyl v souladu s obecným zněním druhé odrážky písmene b) ani s cíli nařízení.¹⁶⁹

Do hry zde také vstupuje široký výklad pojmu služba, který plyne z článku 57 SFEU¹⁷⁰, a který zahrnuje „*výkony poskytované zpravidla za úplatu, pokud nejsou upraveny ustanoveními o volném pohybu zboží, kapitálu a osob.*“¹⁷¹ Soudní dvůr zde však vychází z odlišných cílů nařízení Brusel I bis a SFEU, kdy cílem SFEU je zahrnout v kontextu volného pohybu pod pojem služby co nejvíce hospodářských činností, které nejsou zbožím, osobami a kapitálem, a byly by tak z působnosti Smlouvy vyloučeny, zatímco nařízení Brusel I bis vyžaduje v kontextu článku 7 výklad restriktivní.¹⁷² Obdobně ani v případě definice poskytování služeb nelze hovořit o každém plnění, které není dodáním zboží, neboť taková definice je pro účely určování příslušnosti příliš široká.¹⁷³

Za smlouvu o poskytování služeb pak lze považovat například smlouvu o obchodním zastoupení, neboť lze v tomto případě nalézt oba prvky, jak výkon určité činnosti na straně obchodního zástupce, tak úplatu poskytovanou zastoupeným.¹⁷⁴ Naproti tomu licenční smlouvu nelze považovat za smlouvu o poskytování služeb, ač je způsobilá naplnit širokou definici.¹⁷⁵

¹⁶⁸ Viz bod 29 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 23. dubna 2009, věc C-533/07. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹⁶⁹ Srov. bod 39 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 19. prosince 2013, věc C-9/12. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹⁷⁰ Článek 57 smlouvy o fungování evropské unie (konsolidované znění). In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 23. 3. 2023]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹⁷¹ Srov. článek 57 věta první Smlouvy o fungování evropské unie (konsolidované znění). In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 23. 3. 2023]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹⁷² Srov. body 35 a 37 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 19. prosince 2013, věc C-9/12. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹⁷³ Viz bod 39 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 19. prosince 2013, věc C-9/12. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹⁷⁴ Srov. bod 34 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 11. března 2010, věc C-19/09. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹⁷⁵ Viz bod 44 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 23. dubna 2009, věc C-533/07. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

Úschova věci bude také spadat pod poskytování služeb, je však třeba odlišit tuto službu od pronájmu nemovité věci, která spadá do režimu článku 24 a je tak vyloučena z režimu článku 7 odstavce 1 písmene b) druhé odrážky.¹⁷⁶

Jelikož je třeba nutné úplatu vykládat v širokém smyslu, budou za smlouvy o poskytování služeb považovány i smlouvy o autorizovaném prodeji, kdy je charakteristickým prvkem výběr vhodného autorizovaného prodejce poskytovatelem oprávnění k prodeji. Poskytovatel se v takovém případě zavazuje prodat prodejci zboží k další distribuci a k tomu typicky také poskytnout pomoc v oblasti marketingu, know-how a školení, kdy takovýto soubor závazků lze považovat za úplatu ve smyslu článku 7 odstavce 1 písmene b) druhé odrážky.¹⁷⁷ Autorizovaný prodejce se pak zavazuje k nákupu zboží, které bude řešeno prostřednictvím smluv o prodeji zboží ve smyslu článku 7 odstavce 1 písmene b) druhé odrážky.¹⁷⁸

5.16. Charakteristické plnění

Na rozdíl od tradičního přístupu, který se používá v případě aplikace písmene a), bylo záměrem zákonodárce v rámci ustanovení písmene b) tento přístup, do značné míry závislý na vnitrostátní právní úpravě, opustit a jít směrem autonomního, nezávislého výkladu.¹⁷⁹ Cílem ustanovení je stanovit jedno místo plnění pro všechny nároky z konkrétní smlouvy, protože tradiční přístup, jak je vymezen výše, přináší mnoho variací a je pro diverzitu vnitrostátních úprav nesourodý a komplikovaný.¹⁸⁰ Výhodou tohoto přístupu pak je větší předvídatelnost pravidel pro určení mezinárodní příslušnosti a tím posílená právní jistota účastníků smluvních vztahů.

Pro smlouvy o prodeji zboží a smlouvy o poskytování služeb tak jurisdikční pravidlo obsažené v písmenu b) stanoví místo charakteristického plnění, tedy místo dodání zboží nebo poskytnutí služby, které je stejné pro všechny závazky plynoucí z konkrétní smlouvy, ve snaze založit zvláštní příslušnost pouze jediného soudu.¹⁸¹ Při aplikaci tohoto ustanovení se tak soud

¹⁷⁶ Srov. body 24–30 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 14. listopadu 2013, věc C-469/12. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹⁷⁷ Srov. body 40–42 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 19. prosince 2013, věc C-9/12. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹⁷⁸ Viz bod 27 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 19. prosince 2013, věc C-9/12. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹⁷⁹ Srov. bod 39 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 3. května 2007, věc C-386/05. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹⁸⁰ Viz body 69 a 91 stanoviska generálního advokáta Yvese Bota přednesené dne 15. února 2007, věc C-386/05. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹⁸¹ Srov. bod 26 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 3. května 2007, věc C-386/05. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

vyhne problémům spojeným s více konkurujícími závazky ve smlouvě a se závazky akcesorickými, jak jsou popsány výše.

Důležitou podmínkou určení příslušnosti podle místa charakteristického plnění je absence ujednání o místě plnění ve smlouvě. Proto musí soud zohlednit všechna ujednání smlouvy a doložky, které mohou místo plnění stanovit, vzít v potaz také doložky zakotvené zvyklostmi, které existují v rámci mezinárodního obchodu, a pouze v případě, že takové jasně určené místo plnění nenalezne, aplikovat ustanovení písmene b).¹⁸² V rámci smluv o prodeji zboží je také nutné odlišit, zda smluvní ujednání pouze rozdělují rizika spojená s přepravou, či zda určují i místo dodání zboží.¹⁸³

5.17. Pluralita míst plnění

V některých případech, například pokud je uzavřena smlouva k poskytování služeb na více místech či dokonce v rámci více členských států nebo pokud je smlouvou o dodání zboží ujednáno postupné dodání na více míst, je možné, že je míst charakteristického plnění, pro účely určení mezinárodní příslušnosti podle článku 7 odstavce 1 písmene b), vícero.

V kontextu smluv o dodání zboží se zdá, že preferovaným přístupem Soudního dvora v případě existence více míst dodání zboží je hledání místa hlavního dodání, které bude určovat mezinárodně příslušný soud podle písmene b).¹⁸⁴ Tento přístup k pravidlu je v souladu s cílem předvídatelnosti, kdy zakládá příslušnost jediného soudu pro všechny dílčí závazky plynoucí ze smlouvy.¹⁸⁵ Hlavní místo dodání je pak nutné nalézt pomocí ekonomických kritérií a kritéria blízkosti mezi smlouvou a soudem, který má spor ze smlouvy rozhodnout.¹⁸⁶

V kontextu smluv o poskytování služeb je preferovaným řešením Soudního dvora pokusit se nalézt fakticky nejrelevantnější z existujících plnění, kdy tímto místem bude místo hlavního poskytování služby.¹⁸⁷ V takovém případě je pak nutné posoudit například čas strávený na každém

¹⁸² Srov. bod 26 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 9. června 2011, věc C-87/10. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹⁸³ Srov. bod 23 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 9. června 2011, věc C-87/10. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹⁸⁴ Srov. bod 45 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 3. května 2007, věc C-386/05. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹⁸⁵ Viz body 30, 32 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 3. května 2007, věc C-386/05. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹⁸⁶ Srov. bod 48 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 25. února 2010, věc C-381/08. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 10. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹⁸⁷ Srov. bod 36 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 11. března 2010, věc C-19/09. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

z míst, čas potřebný k samotnému poskytnutí služby, náklady nutné pro poskytnutí služby, místo, odkud je poskytování služeb organizováno, a některá další kritéria.¹⁸⁸

Na tomto místě je nutné doplnit, že existují další možná řešení situací, kdy existuje více plnění, jmenovitě příslušnost soudů všech míst plnění, kdy má žalobce možnost výběru; dále přístup k aplikaci písmene a) na základě ustanovení písmene c); odmítnutí příslušnosti podle místa plnění; fragmentace příslušnosti, kdy je soud místa plnění příslušný řešit spory pouze v rámci konkrétního dílčího plnění; či přístup k místu plnění na základě místa, kde sídlí poskytovatel služby a odkud v důsledku toho služby primárně poskytuje.¹⁸⁹ Na základě požadavku na předvídatelnost, jednotnost a přehlednost pravidel o určování mezinárodní příslušnosti je však preferován, dle mého názoru správně, právě přístup určování faktického nejrelevantnějšího plnění.

5.18. Speciální příslušnost pro vymezené smluvní vztahy

Nařízení Brusel I bis obsahuje speciální pravidla určování příslušnosti pro tři kategorie smluv. První kategorií je příslušnost ve věcech pojištění, která je upravena v člancích 10 až 16, druhou příslušnost ve věcech spotřebitelských smluv, kdy tuto úpravu nalezneme v člancích 17 až 19, a třetí kategorii představuje příslušnost pro individuální pracovní smlouvy, která je upravena v člancích 20 až 23 nařízení Brusel I bis.

V recitálu 18 lze nalézt důvody, proč byla pravidla určování příslušnosti pro vyjmenované kategorie smluvních vztahů vyčleněna zvlášť. Je to dáno potřebou chránit slabší smluvní stranu těchto vztahů a poskytnout jí pravidla určování příslušnosti, která jsou příznivější než pravidla obecná, aby se kompenzovala faktická či právní nerovnost slabších stran.¹⁹⁰

Zatímco ustanovení oddílů 3, 4 a 5 ukládá silnější straně, kterou je v případě pojištění pojistitel, ve věcech spotřebitelských smluv smluvní partner spotřebitele a v případě individuálních pracovních smluv zaměstnavatel, povinnost žalovat u soudů členských států, ve kterých mají slabší strany bydliště,¹⁹¹ slabším smluvním stranám, tedy pojistníkovi, pojištěnému či oprávněné osobě, spotřebiteli a zaměstnanci, dává nařízení Brusel I bis na výběr, kde mohou silnější stranu žalovat a poskytuje jim tak příležitost k *forum shopping*.¹⁹² Limitace silnější strany co do výběru soudiště představuje snahu o minimalizaci nákladů slabší smluvní strany v pozici žalovaného a o projednání

¹⁸⁸ Srov. bod stanoviska generální advokátky Verici Trstenjak předneseného dne 12. ledna 2010, věc C-19/09. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

¹⁸⁹ Srov. MANKOWSKI, P. In: MAGNUS, MANKOWSKI 2023 op. cit., s. 215-222.

¹⁹⁰ Viz MALACKA, RYŠAVÝ 2021 op. cit., s. 255.

¹⁹¹ Srov. článek 14 odstavec 1, článek 18 odstavec 2 a článek 22 odstavec 1 nařízení Brusel I bis.

¹⁹² Srov. článek 11, článek 18 odstavec 1 a článek 21 nařízení Brusel I bis.

a rozhodnutí sporu soudy, které mají k slabší smluvní straně fakticky nejbliž. Možnost výběru mezi více mezinárodně příslušnými soudy, která je poskytnutá slabším stranám, pak představuje důležitý procesní nástroj, kdy si výběrem příznivé jurisdikce může slabší smluvní strana jako žalobce zajistit nejvyšší možnou šanci na úspěch ve věci. Blízkost soudu pak žalobci přináší další důležitý a mnohdy klíčový benefit, kterým jsou nižší náklady řízení, než jaké by musel žalobce vynaložit, kdyby vedl řízení v cizím státě.¹⁹³

Dohodou o příslušnosti se zásadně lze odchýlit od stanovených pravidel, úprava však stanoví přísnější podmínky pro taková ujednání. Jurisdikční dohodu lze sjednat převážně pouze po vzniku sporu, tedy nikoliv pro spory, které po uzavření takové dohody teprve vzniknou.¹⁹⁴ V případech, kdy je možné dohodu sjednat před vznikem sporu, je volba soudu značně omezená a není možné vyloučit soud, který by byl v případě absence dohody příslušný.¹⁹⁵ Taková dohoda pak bude platná za předpokladu, že rozšiřuje možnost výběru, který má slabší smluvní strana, tedy dává jí možnost žalovat také u jiného soudu členského státu, než který je příslušný podle ustanovení konkrétního oddílu.¹⁹⁶

6. Sjednaná příslušnost

Článek 25 nařízení Brusel I bis dává účastníkům smluvních vztahů možnost zvolit, u kterého soudu budou jejich spory projednány a zároveň stanoví minimální požadavky takové dohody. Zavedení této možnosti má kořeny v principu smluvní volnosti stran, kdy požadavek na jeho respektování je výslovně uveden v recitálu č. 14. V případě, že je dohodou odňata příslušnost soudu, který by jinak byl příslušný, hovoříme o derogaci, v opačném případě, tedy pokud je založena příslušnost původně nepřislušného soudu, hovoříme o prorogaci.¹⁹⁷ Dohoda pak může mít podobu ustanovení obsaženého v rámci smlouvy mezi stranami, typicky tomu tak bude v případě dohod o příslušnosti o sporech budoucích, nebo může být samostatnou smlouvou, tomu tak může být u prorogačních dohod o již existujících sporech.

Jakákoliv dohoda o příslušnosti, ať stanoví příslušnost soudů pro již existující nebo budoucí spor, je samostatnou dohodou nezávislou na smlouvě či jejích dalších ustanoveních, jak

¹⁹³ FERRARI, F. Forum (and law) shopping. In BASEDOW, Jürgen; RÜHL, Giesela a FERRARI, Franco. *Encyclopedia of private international law*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2017, s. 794–796. ISBN 978-1-78254-722-8.

¹⁹⁴ Srov. článek 15 odst. 1, článek 19 odst. 1 a článek 23 odst. 1 nařízení Brusel I bis.

¹⁹⁵ Srov. např. článek 23 odst. 2.

¹⁹⁶ Srov. článek 15 odst. 2, 3, 4, článek 19 odst. 2, 3 a článek 23 odst. 2 nařízení Brusel I bis.

¹⁹⁷ MALACKA, RYŠAVÝ 2021 op. cit., s. 258.

plyne z pátého odstavce článku 25. V důsledku toho není možné platnost takové dohody zpochybnit pouze z důvodu neplatnosti smlouvy uzavřené mezi stranami.¹⁹⁸

K aplikaci článku 25 pak dojde, je-li sjednána příslušnost soudu členského státu. To v praxi znamená, že kromě případů účastníků smluvních vztahů z členských států může dojít k aplikaci ustanovení v článku 25 i v případě, že je dohoda uzavřena mezi stranami pouze z třetích států.¹⁹⁹ Bydliště či sídlo stran, které dohodu o příslušnosti ujednaly, tak nehraje roli.

Důležitým a možná klíčovým aspektem dohod sjednaných podle tohoto článku je jejich výlučnost, neujednají-li strany jinak.²⁰⁰ Pokud tedy strany sjednají příslušnost soudů jednoho členského státu, budou příslušné pouze tyto soudy a dohoda bude mít derogační efekt směrem k příslušnosti stanovené podle některých dalších ustanovení nařízení Brusel I bis.²⁰¹ To zvyšuje právní jistotu stran tím, že jim je dána jasná odpověď na otázku, které soudy budou v případném budoucím sporu příslušné, i když není v tu chvíli jasné, která strana právního vztahu bude stranou žalující a v důsledku toho ani jaký soud by mohl spor rozhodovat, což v důsledku také má pozitivní vliv na celkové náklady soudního řešení sporu.

6.1. Výlučná příslušnost sjednaného soudu a italská torpéda

Stanovení výlučnosti ale nemělo kořeny pouze v principech smluvní svobody a právní jistoty, do nařízení Brusel I bis bylo přidáno jako nástroj k boji proti taktice známé jako „*italské torpédo*“.²⁰²

Před přepracováním nařízení a doplněním ustanovení článku 25 v kombinaci s doplněním ustanovení článku 31 odstavce druhého bylo i přes existenci dohody o příslušnosti možné, aby se žalovaná strana obrátila na jiný, nepřislušný soud v rozporu s takovou dohodou a aby tento soud svou příslušnost přezkoumal. V praxi žalované strany zahajovaly unáhlená řízení v jurisdikcích známých pomalým přístupem a dlouhou dobou trvání soudních řízení, aby znemožnily rychlé

¹⁹⁸ Srov. například BŘÍZA, Petr. *Volba práva a volba soudu v mezinárodním obchodě*. V Praze: C. H. Beck, 2012, s. 161. ISBN 978-80-7179-606-0.

¹⁹⁹ Viz článek 6 odstavec 1 nařízení Brusel I bis.

²⁰⁰ Viz článek 25 odstavec 1 věta druhá nařízení Brusel I bis.

²⁰¹ Výlučná jurisdikční dohoda tak vyloučí příslušnost soudů podle čl. 6, 7 a 9, nikoliv však podle článků 15, 19, 23 ani 24.

²⁰² KENNY, David; ROSEMARY, Hennigan. CHOICE-OF-COURT AGREEMENTS, THE ITALIAN TORPEDO, AND THE RECAST OF THE BRUSSELS I REGULATION. In: *International and Comparative Law Quarterly* [online] 64.1 2015, vol. 64 iss. 1, s. 197–209. [cit. 2. 4. 2024] DOI: <https://doi.org/10.1017/S0020589314000621> Dostupné z: <https://www.cambridge.org/core/journals/international-and-comparative-law-quarterly/article/choiceofcourt-agreements-the-italian-torpedo-and-the-recast-of-the-brussels-i-regulation/>.

rozhodnutí sporu a vydání rozsudku, což v důsledku vedlo mimo jiné i k odložení povinnosti uhradit dlužnou částku často i o několik let.²⁰³

Této praktice je nyní zabráněno, jelikož nařízení Brusel I bis ve druhém odstavci článku 31 stanoví povinnost soudů jiného členského státu přerušit již zahájené řízení v téže věci, pokud bylo u soudu členského státu, kterému je dohodou uzavřenou podle článku 25 svěřena výlučná příslušnost spor rozhodnout, zahájeno řízení později.²⁰⁴ Takto přerušené zůstane řízení u soudu jiného členského státu až do doby, než soud určený na základě dohody o příslušnosti neprohlásí, že podle dohody příslušný není. Pokud naopak soud určí, že na základě dohody příslušný je, nezbyde soudu jiného členského státu než prohlásit svou nepřislušnost, jak plyne z odstavce třetího článku 31. Tento postup zajišťuje, že se strany, především pak žalobce, mohou spolehnout na to, že bude mít soud, který v prorogační dohodě zvolily za příslušný spor rozhodnout, přednost před ostatními soudy, byť již bylo zahájeno řízení u takového jiného soudu dříve, tedy že se neuplatní princip priority, který je obsažen v prvním odstavci článku 31.

6.2. Požadavky dohody o příslušnosti

Pokud dohoda neporušuje pravidla o výlučné příslušnosti,²⁰⁵ o specifických otázkách ochrany slabší smluvní strany,²⁰⁶ je třeba se na ni, při splnění dalších požadavků, v zásadě dívat v režimu článku 25 jako na platnou, přičemž zásadní podmínkou bude také fakt, že spadá do věcné působnosti nařízení Brusel i bis. Článek 25 pak stanoví některé další nezbytné požadavky, které musí dohoda splňovat, aby byla ve smyslu tohoto článku dohodou platnou. Cílem úpravy je především jasně a přehledně určit, jaký soud je pro řešení daného sporu příslušný, odstranit tak veškeré pochybnosti a předejít sporům o příslušnost. Omezení plynoucí z článků 15, 19 a 23 nařízení Brusel I bis jsou pak koncipována tak, aby ochránila slabší stranu závazkového vztahu tím, že zamezí silnější straně, aby přinutila slabší stranu žalovat v zemích, které jsou této straně z hlediska znalosti práva a dostupnosti cizí. Je proto požadováno, aby dohody o příslušnosti odkazovaly na existující právní vztah a upravovaly příslušnost soudů pro řešení sporů, které z tohoto právního vztahu vycházejí.²⁰⁷ Strany dále musí najisto určit, který soud je pro rozhodování sporu či sporů příslušný.

²⁰³ Srov. rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 9. prosince 2003, věc C-116/02. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

²⁰⁴ Článek 31 odstavec 2 nařízení Brusel I bis.

²⁰⁵ Viz článek 24 nařízení Brusel I bis.

²⁰⁶ Srov. články 15, 19 a 23 nařízení Brusel I bis.

²⁰⁷ Srov. bod 31 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 10. března 1992, věc C-214/89. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

6.2.1. Požadavek konkrétnosti

Požadavek, aby dohoda o příslušnosti vždy odkazovala na konkrétní existující právní vztah stran existujícího či budoucího sporu, je do ustanovení článku zařazen proto, aby nebylo narušeno legitimní očekávání žalované strany ve chvíli, kdy by byla dohoda o příslušnosti aplikována na všechny potenciální právní vztahy, do kterých mohla s žalující stranou vstoupit a u kterých nemohla aplikaci této dohody předpokládat.²⁰⁸ Pokud tedy není z dohody o příslušnosti zřejmé, ke kterému konkrétnímu právnímu vztahu, kterým bude typicky vztah smluvní, se váže, nemůže žalovaná strana na dohodu spoléhat. Není ovšem nutné, aby se dohoda vázala na jednu konkrétní smlouvu, v zásadě může upravovat i příslušnost pro spory vycházející z konkrétně určeného souboru smluv a na sebe navázaných smluvních vztahů, což je situace, která může být běžnou praxí například v mezinárodním obchodě.²⁰⁹

Dohodou o příslušnosti je možné upravit dvě kategorie sporů. První kategorií budou již existující spory, druhou pak spory budoucí. V případě dohod o příslušnosti uzavřených po vzniku sporu samotného bude požadavek na jistotu určení sporu dohodou naplněn vždy. Dohoda totiž bude odkazovat na konkrétní existující spor. Problém nastává v případě, že se dohoda vztahuje na potenciální spory, které mohou vzniknout v budoucnu. V takové dohodě pak musí být postaveno najisto, pro řešení jakých konkrétních sporů bude prorogovaný soud příslušný, v kontextu ustanovení článku 25 tak půjde o určení existujícího právního vztahu, ze kterého spory vycházejí. Dohoda, která má být aplikována na všechny budoucí spory, které mohou mezi stranami vzniknout, včetně sporů vycházejících z jiných právních vztahů těchto stran, požadavek na konkrétní určení sporu, jak je vymezen výše, nenaplní.²¹⁰ Samotné rozhodnutí, zda spadá spor pod dohodu o příslušnosti, je pak na příslušném soudu členského státu.²¹¹

Požadavek jistoty se vztahuje také na konkretizaci soudu či soudů příslušného pro řešení sporů. Výklad prvního odstavce článku 25 připouští, aby byla dohodou založena příslušnost

²⁰⁸ Srov. bod 31 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 10. března 1992, věc C-214/89. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/> a bod 22 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 24. října 2018, věc C-595/17. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

²⁰⁹ Srov. bod 32 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 10. března 1992, věc C-214/89. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>

²¹⁰ Srov. bod 22 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 24. října 2018, věc C-595/17. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/> a bod 69 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 21. května 2015, věc C-352/13. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

²¹¹ Viz bod 67 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 21. května 2015, věc C-352/13. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

konkrétního soudu, soudů konkrétního členského státu, tedy určité jurisdikce, i více jurisdikcí.²¹² Je na stranách dohody, zda zvolí příslušný soud, soudy nebo jurisdikci přímo a jmenovitě²¹³ nebo zda stanoví kritéria pro určení takového soudu.²¹⁴ Takovým dostatečně určitým kritériem může být například určení soudu místa, kde má jedna ze stran, případně žalovaná či žalující strana sídlo či bydliště, i když se může toto místo v čase měnit. Dohoda může dát žalující straně na výběr, u kterého soudu bude žalovat, pokud jsou soudy dané na výběr dostatečně konkretizovány.

6.3. Hranice autonomního výkladu dohod o příslušnosti

Hlavním materiálním požadavkem pro platnost dohody o příslušnosti je shoda vůle stran o určení příslušného soudu, tedy ujednání obsahu takové dohody. Stěžejním účelem článku 25 je, jak plyne z recitálu 20, dát prostor stranám nezávisle ujednat svá vzájemná práva a povinnosti a nebránit tak projevu jejich svobodné vůle.²¹⁵ Zároveň však ustanovení článku 25 klade důraz na to, aby byl konsensus stran z dohody zjevně zjištělný.²¹⁶ Nařízení Brusel I bis proto stanoví, že o věcné neplatnosti dohody o příslušnosti je nutné rozhodnout v souladu s vnitrostátním právem, včetně kolizních norem, státu prorogovaného soudu.²¹⁷

Kolizní doložka obsažená v prvním odstavci článku 25 a recitálu 20 nařízení Brusel I bis dává soudům možnost přezkoumat věcnou platnost dohody podle *lex fori*. Vzniká proto otázka, do jaké míry se na dohody o příslušnosti použije autonomní výklad Soudního dvora a v jakém rozsahu se dohody budou řídit výkladem soudů členských států, který má svůj základ ve vnitrostátním právu.

Formulace recitálu 20 hovoří o „*dohodě... neplatné z hlediska své věcné platnosti*“,²¹⁸ z čehož lze dovodit, že neplatnost tak předpokládá existenci dohody, která má být zneplatněna. V odborné literatuře je argumentováno, že by primárním vodítkem při rozhodování měl být autonomní výklad článku 25 a dalších relevantních ustanovení nařízení, ustálená judikatura Soudního dvora, neboť pouze tento přístup zajistí jednotný výklad napříč členskými státy a

²¹² Srov. bod 6 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 9. listopadu 1978, věc 23/78. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

²¹³ Viz body 45 a 49 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 7. července 2016, věc C-222/15. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

²¹⁴ Srov. bod 15 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 9. listopadu 2000, věc C-387/98. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

²¹⁵ Recitál 20 nařízení Brusel I bis.

²¹⁶ Srov. bod 6 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 14. prosince 1976, věc 25-76. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

²¹⁷ Viz recitál 20 nařízení Brusel I bis a článek 25 odstavec 1 věta první nařízení Brusel I bis.

²¹⁸ Recitál 20 nařízení Brusel I bis.

přispěje tak k právní jistotě a harmonickému výkonu spravedlnosti.²¹⁹ Pouze v případech, kdy článek 25 ani judikatura Soudního dvora neposkytuje vodítko pro řešení situace, která při výkladu nastala, by se příslušný soud měl uchýlit k aplikaci vnitrostátního práva. Posouzení podle vnitrostátního práva tak má přijít na řadu až ve chvíli, kdy je nutné považovat dohodu o příslušnosti platnou podle článku 25 nařízení Brusel I bis za neplatnou podle práva členského státu soudu, který o dohodě rozhoduje, z důvodů v takovém právním řádu vymezených, jako je například omyl, tíseň či zjevný rozpor s dobrými mravy, ať už jde o neplatnost absolutní či relativní.

6.4. Formální požadavky

Dohody o příslušnosti mají soukromoprávní povahu a jako takové by nemusely být po formální stránce nařízením Brusel I bis upraveny, článek 25 přesto takovou úpravu formy obsahuje. Je tomu tak především z důvodu, že dohoda o příslušnosti může vyloučit jinak příslušné soudy podle úpravy obecné a zvláštní příslušnosti v článcích 4, 7 a 8. Pro stranu sporu může mít ztráta přístupu k jinak příslušnému soudu v důsledku existence platné dohody o příslušnosti zásadní důsledky,²²⁰ proto musí být ustanovení o formě v článku 25 striktně a jednotně vykládána napříč jurisdikcemi členských států.²²¹ Formální požadavky a v důsledku i platnost dohod o příslušnosti z hlediska těchto formálních požadavků, jak plyne z výkladu Soudního dvora, se řídí čistě článkem 25 a autonomním výkladem Soudního dvora, aplikace vnitrostátního práva podle článku 20 odůvodnění nařízení Brusel I bis je pro tuto oblast vyloučena.²²²

Článek 25 v prvním odstavci připouští pět různých forem pro dohody o příslušnosti. První z těchto forem je podle článku 25 odstavce 1 písmene a) forma písemná. Formální požadavek písemnosti bude naplněn v případě, že je vůle stran určit soud příslušný pro řešení sporu prokazatelně zaznamenána na fyzickém podkladu. Prokazatelnost se ve většině případů dokládá připojením podpisů obou stran. Nemusí tomu tak ale být ve všech případech, ačkoliv se tím ztěžuje prokázání existence souhlasu strany.²²³ Zásadní pak bude, zda je možné projev vůle prokazatelně spojit se stranou dohody. Tudiž i v případech, kdy dohoda není či nemohla být podepsána, ale je z

²¹⁹ MAGNUS, U. In: MAGNUS, MANKOWSKI 2022 op. cit.

²²⁰ Srov. bod 7 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 14. prosince 1976, věc 24-76. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

²²¹ Viz bod 14 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 20. února 1997, věc C-106/95. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

²²² Srov. bod 37 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 16. března 1999, věc C-159/97. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/> a bod 25 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 24. června 1981, věc Case 150/80. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

²²³ BŘÍZA, Petr. *Volba práva a volba soudu v mezinárodním obchodě*. V Praze: C. H. Beck, 2012, s. 209. ISBN 978-80-7179-606-0.

kontextu nepochybné, že strany projevily vůli založit příslušnost soudu, bude dohoda o příslušnosti platná.²²⁴ S písemnou formou dohod o příslušnosti se nejčastěji pojí problematika platnosti prorogačních doložek obsažených v obchodních podmínkách. Soudní dvůr v této oblasti dospěl k závěru, že takové doložky jsou platné, pokud smlouva na obchodní podmínky obsahující doložku výslovně odkazuje, ačkoliv jejich doslovné znění není součástí samotné smlouvy.²²⁵ Zároveň je nutné, aby byl obsah obchodních podmínek druhé straně právního vztahu sdělen a aby byla druhé straně dána možnost se s obsahem seznámit.²²⁶ V této souvislosti také Soudní dvůr dovedl, že je na prorogační doložku třeba hledět jako na platnou i v případě, že byl souhlas s obchodními podmínkami dán pouze zakliknutím boxu na internetových stránkách, tzv. „*click wrapping*“, pokud odkaz na takové stránce vede přímo k plnému znění obchodních podmínek, které prorogační doložku obsahují.²²⁷

Druhou z přípustných forem je forma ústní s písemným potvrzením. Pouhá ústní dohoda, kterou strany založily příslušnost prorogovaného soudu, tak nenaplní požadavky na formu stanovené v článku 25. Ústní dohoda, kterou později strany písemně potvrdí, musí obsahovat výslovný konsenzus ohledně určení, jaký soud bude příslušný.²²⁸ Shoda na podmínkách smlouvy, aniž by bylo dosaženo konsensu ohledně prorogovaného soudu, nenaplní požadavky článku 25. Za podmínky, že ústní dohodu došlo k určení prorogovaného soudu, stačí, že písemné potvrzení vyhotoví jedna ze stran a předá ho straně druhé.²²⁹ Taková dohoda bude platná, pokud druhá strana potvrzení obdrží a v přiměřené lhůtě proti němu nevznesne námitky.²³⁰ Pokud písemné potvrzení obsahuje jiné než ústně sjednané podmínky, bude taková dohoda o určení příslušnosti platná pouze v případě, že druhá strana písemné potvrzení také potvrdí písemnou formou.²³¹

Třetím způsobem, kterým strany mohou uzavřít platnou dohodu o příslušnosti, je taková forma, která odpovídá zvyklostem mezi stranami zavedeným.²³² Jedná se o pravidlo, které bylo do

²²⁴ Srov. BŘÍZA 2012 op. cit., s. 149.

²²⁵ Srov. bod 13 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 16. března 1999, věc C-159/97. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

²²⁶ Srov. bod 12 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 14. prosince 1976, věc Case 24-76. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

²²⁷ Viz bod 42 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 7. července 2016, věc C-222/15. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

²²⁸ Bod 19 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 19. června 1984, věc 71/83. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

²²⁹ Srov. body 10 až 12 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 14. prosince 1976, věc 25/76. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

²³⁰ Viz bod 15 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 11. července 1985, věc C-221/84. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

²³¹ Viz bod 8 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 14. prosince 1976, věc 25/76. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

²³² Viz článek 25 odstavec 1 písmeno b) nařízení Brusel I bis.

předcházející úpravy²³³ zařazeno jako reakce na judikaturu Soudního dvora.²³⁴ Za zvyklosti se pak považuje zavedená praxe mezi stranami, ustálená pravidla chování, k jejichž dodržování dochází v rámci delšího časového období pravidelně či opakovaně.²³⁵ Postup proti těmto praktikám by pak byl, vzhledem na jejich integrální roli v rámci právních vztahů mezi stranami, postupem proti dobré víře, proto je nutné považovat dohody uzavřené tímto postupem za platné.²³⁶

Pokud dohoda o příslušnosti, byť nespĺňuje formální požadavky podle článku 25 odstavce 1 písmene a), bude splňovat méně striktní požadavky na uzavření smlouvy podle zvyklostí mezinárodního obchodu, půjde o čtvrtý případ platné smlouvy podle článku 25 odstavce 1 písmene c).²³⁷ V takovém případě ale musí jít o zvyklost v mezinárodním obchodě či jeho odvětví známou a používanou. Pokud je nějaký způsob chování obecně přijímán a dodržován účastníky mezinárodního obchodu v určitém odvětví, půjde o zvyklost v tomto odvětví zavedenou.²³⁸ Aby byla zvyklost relevantní pro dohodu o příslušnosti, není nutné, aby se přímo týkala jurisdikčních doložek, ale musí mít souvislost s postupem při uzavírání konkrétního typu smluv.²³⁹ Nadto není nezbytné, aby byla zvyklost zavedená v konkrétních členských státech, nutný je pouze mezinárodní aspekt.²⁴⁰ Zvyklost, jejíž existence byla prokázána, bude na otázku platnosti dohody aplikovatelná, pokud o ní druhá strana mohla a měla vědět.²⁴¹ Tato subjektivní podmínka chrání strany smluvních vztahů před málo známými a nepoužívanými zvyklostmi. Vodítkem pro určení, zda strana o zvyklosti věděla, pak může být například předcházející smluvní vztah s jiným

²³³ Úmluva o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech přijatá v Bruselu dne 27. 9. 1968 (Bruselská úmluva). In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

²³⁴ Viz report by Mr de Almeida Cruz, Mr Desantes Real and Mr Jenard on the Convention on the accession of the Kingdom of Spain and the Portuguese Republic to the 1968 Brussels Convention on jurisdiction and the enforcement of judgments in civil and commercial matters. In: *Úřední věstník*. C 189, 28. července 1990, sv. 33, s. 35. ISSN 0378-6986. Dostupné také z: <http://eur-lex.europa.eu/>, a rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 14. prosince 1976, věc Case 25/76. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

²³⁵ BERAN, Vladimír. § 558 [Právní styk s podnikatelem]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník*. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 5.

²³⁶ Viz bod 11 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 14. prosince 1976, věc Case 25/76. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

²³⁷ Viz bod 19 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 20. února 1997, věc C-106/95. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

²³⁸ Srov. bod 30 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 16. března 1999, věc C-159/97. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/> a bod 44 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 20. dubna 2016, věc C-366/13. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

²³⁹ Viz bod 4 rozhodnutí rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 16. března 1999, věc C-159/97. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

²⁴⁰ Viz bod 45 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 20. dubna 2016, věc C-366/13. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

²⁴¹ Srov. body 48 a 49 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 20. dubna 2016, věc C-366/13. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

subjektem v daném odvětví či fungování strany v tomto odvětví. Zveřejnění zvyklosti písemně či jiným způsobem také není podmínkou pro její existenci.²⁴²

Pátou přípustnou formou pro dohody o příslušnosti, která je druhým odstavcem článku 25 nařízení Brusel I bis postavena na roveň písemné formě, jsou sdělení elektronickými prostředky, které umožňují trvalý záznam. Tato forma našla svou cestu do nařízení Brusel I v důsledku rozvoje elektronických komunikací.²⁴³ Ustanovení vyžaduje, aby byl obsah elektronické komunikace uchovatelný trvalým způsobem. Trvalý záznam umožňuje jeho pozdější zpřístupnění, což přispívá větší právní jistotě stran ohledně obsahu takového záznamu. Otázka, jakým způsobem bude sdělení zaznamenáno, zda na pevném disku, v e-mailové schránce či tiskem na papíře, je sekundární a na platnost takové dohody nemá vliv. Relevantní není ani skutečnost, zda bylo sdělení opravdu trvale zaznamenáno, důležité je pouze, zda byla k pořízení trvalého záznamu dána příležitost.²⁴⁴

6.5. Hranice dohod o příslušnosti

Článek 25 upravuje kromě formálních požadavků dohody o příslušnosti také požadavky hmotněprávní. V přepracovaném znění nařízení Brusel I bis byla do prvního odstavce článku 25 doplněna formulace „*pokud tato dohoda není z hlediska své věcné platnosti podle práva tohoto členského státu neplatná*“.²⁴⁵ To znamená, že některé otázky věcné validity dohody se budou řídit vnitrostátní právní úpravou a také kolizními normami státu, jehož soudy byly dohodou o příslušnosti určeny.

Třetí odstavec článku 25 pak vyjasňuje, že dohodou o příslušnosti nelze obejít úpravu výlučné příslušnosti v článku 24 ani specifickou úpravu ochrany slabší strany v případě článků 15, 19 a 23. Tudiž se úprava tohoto článku zpravidla použije pouze pro případy, kdy by jinak byla příslušnost určena buď obecným pravidlem v článku 4, nebo v případech zvláštní příslušnosti podle článků 7 a 8.²⁴⁶

²⁴² Srov. bod 28 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 16. března 1999, věc C-159/97. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

²⁴³ Článek 9 odstavec 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu (směrnice o elektronickém obchodu). In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 1. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

²⁴⁴ Viz bod 33 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 21. května 2015, věc C-322/14. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

²⁴⁵ Článek 25 odstavec 1 nařízení Brusel I bis.

²⁴⁶ Srov. bod 7 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 14. prosince 1976, věc 24-76. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>, a bod 25 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 8. března 2018, věc C-64/17. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

Pokud ovšem dohoda o příslušnosti uzavřená se slabší stranou neodporuje ustanovením, která slouží k její ochraně, je uzavřena až následně po vzniku sporu a ve prospěch slabší strany, například dává zaměstnanci možnost žalovat u jiných soudů než těch, které jsou příslušné podle pátého oddílu nařízení Brusel I bis, bude taková dohoda platná.²⁴⁷

6.6. Prorogace

Prorogační dohoda je tedy dohoda o založení příslušnosti soudu, který sám o sobě podle obecných pravidel příslušný nebyl.²⁴⁸ Pouze prorogační dohoda je explicitně upravena v článku 25. K aplikaci ustanovení článku 25 dojde vždy, je-li dohodou určena příslušnost soudu členského státu, včetně případů, kdy ani jedna strana nemá bydliště či sídlo v členském státě. Zároveň úprava tohoto článku nebere, na rozdíl od obecné a zvláštní úpravy v člancích 4, 7 a 8, v potaz, jaká procedurální role patří které straně, jelikož při uzavření dohody mnohdy nebývá zřejmé, která ze stran smluvního vztahu bude v jakém postavení v rámci budoucího sporu.

K aplikaci tohoto článku dojde nejen v případě výlučných dohod, které určují jeden soud, respektive jednu jurisdikci, ale i v případech, kdy je určeno soudů více či dokonce více soudů více členských států nebo kdy je stanoveno, že není vyloučena příslušnost podle dalších pravidel obsažených v nařízení Brusel I bis. K takovému určení může docházet například v rámci recipročních dohod, kdy je založena příslušnost soudu členského státu, který zvolila strana, která by v případném budoucím sporu byla stranou žalující, což ve většině případů bude soud domovského státu.²⁴⁹ I na případy, kdy je příslušným určen soud členského státu a soud třetí země, se použije úprava obsažená v článku 25.²⁵⁰

Soudní dvůr ve svém nedávném rozhodnutí *Inkreal v. Díha reality*²⁵¹ potvrdil, že o dohodu podle článku 25 půjde a v důsledku toho i k aplikaci nařízení dojde i v případě, kdy strany, které sídlí ve stejném členském státě, založily příslušnost soudů jiného členského státu, aniž by k tomuto jinému státu existovala jakákoliv jiná vazba.²⁵²

²⁴⁷ Srov. články 15, 19 a 23 nařízení Brusel I bis.

²⁴⁸ MALACKA, RYŠAVÝ 2021 op. cit., s. 258.

²⁴⁹ Srov. bod 2 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 9. listopadu 1978, věc C-23/78. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

²⁵⁰ Srov. bod 41 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 13. července 2000, věc C-412/98. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 25. 3. 2023]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

²⁵¹ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 8. února 2024, věc C-566/22. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 25. 3. 2023]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

²⁵² Viz bod 39 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 8. února 2024, věc C-566/22. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 25. 3. 2023]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

6.7. Derogace

Derogační dohodou je pak myšlena dohoda, ve které strany sporu vyloučí příslušnost soudu, který by jinak byl příslušný.²⁵³ Derogační dohody proti tomu nejsou výslovně upraveny v ustanovení článku 25. Přístup Soudního dvora k této problematice se v čase měnil. Podle dřívějších rozhodnutí, například *Coreck Maritime GmbH v. Handelsveem BV*²⁵⁴, se pro tyto dohody článek 25 nepoužije ve chvíli, kdy došlo k odnětí příslušnosti soudu členského státu a příslušným k rozhodování sporu je soud třetího státu.²⁵⁵ Je ovšem nutné vzít v potaz, že prorogační dohoda, která je, neujedná-li strany jinak, výlučná, bude vždy mít zároveň i derogační efekt směrem k obecným a alternativním jurisdikčním pravidlům obsaženým v nařízení.

Proto Soudní dvůr ve svém pozdějším rozhodování, konkrétně případu *Mahamdia v. Algeria*,²⁵⁶ změnil přístup k výkladu článku 25 a dospěl k závěru, že článek 25 se aplikuje i v případě, kdy derogační dohoda vylučuje soud členského státu a přiznává příslušnost rozhodnout spor soudu třetího státu. Na tomto místě je nutné doplnit, že se jednalo o pracovněprávní spor, tedy spor, který spadá do kategorie sporů zvláště chráněných nařízením v člancích 20 až 23 a proto bylo v rámci rozhodnutí pracováno také s principem ochrany slabší smluvní strany.²⁵⁷ Stále ovšem zůstává otázkou, zda a do jaké míry bude možné ustanovení článku 25 aplikovat na dohody o příslušnosti, které odnímají příslušnost soudům členských států a zakládají příslušnost soudů třetích zemí.²⁵⁸

Stejně tak není definitivně vyřešeno, zda je článek 25 aplikovatelný v případě, že strany pouze vyloučí příslušnost určitého soudu, aniž by založily příslušnost soudu jiného (čistě derogační dohoda), ačkoliv takové případy nejsou v praxi obvyklé. Důsledkem takové dohody by mohlo v mnoha případech být *denegatio iustitiae*, jelikož by došlo k odnětí příslušnosti jedinému příslušnému soudu. Těžko lze argumentovat nemožností aplikace ustanovení článku 25 nařízení Brusel I bis, pokud by takový přístup vedl k tomu, že nebude zohledněn řádný výkon spravedlnosti, jeden z principů, ze kterých nařízení vychází.²⁵⁹

²⁵³ MALACKA, RYŠAVÝ 2021 op. cit., s. 258.

²⁵⁴ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 9. listopadu 2000, věc C-387/98. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

²⁵⁵ Viz bod 19 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 9. listopadu 2000, věc C-387/98. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

²⁵⁶ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 19. července 2012, věc C-154/11. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

²⁵⁷ Bod 64 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 19. července 2012, věc C-154/11. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

²⁵⁸ MAGNUS, U. In: MAGNUS, MANKOWSKI 2023 op. cit., s. 604.

²⁵⁹ Srov. BŘÍZA 2012 op. cit., s. 147 a recitál 24 nařízení Brusel I bis.

6.8. Diskrece prorogovaného soudu

Pokud je smlouva o příslušnosti platná podle článku 25 nařízení a žalující strana spor vznesne před příslušným soudem, soud nemá jinou možnost než prohlásit svou příslušnost a pokračovat v řízení. To platí i v případě, že by soud při absenci takové dohody příslušný nebyl. Proti tomu soud, u kterého bylo zahájeno řízení v rozporu s dohodou o příslušnosti, má povinnost řízení přerušit až do případného prohlášení prorogovaného soudu o jeho nepříslušnosti.²⁶⁰ Tento postup musí být dodržen i v situaci, kdy je soud, který není příslušný podle dohody, v lepší pozici spor rozhodnout, ať už z důvodu lepší znalosti rozhodného práva, či z větší faktické blízkosti danému sporu.²⁶¹ Na rozdíl od soudu, který musí dohodu o příslušnosti vzít v potaz, žalovaná strana může postupem podle článku 26 založit příslušnost soudu, který pro spor zvolila žalující strana v rozporu s platnou dohodou o příslušnosti.²⁶²

Na tomto místě je důležité zmínit, že pokud soud spor v mylném domnění, že je příslušný, spor rozhodne, nevzniká příslušnému soudu možnost řízení znovu otevřít a věc rozhodnout, protože článek 45 nařízení Brusel I bis neumožňuje odepřít uznání rozhodnutí a jeho výkon, pokud je původní rozhodnutí v rozporu s článkem 25.²⁶³

6.9. Oddělená platnost dohod o příslušnosti

Ačkoliv k volbě soudu dochází nejčastěji pomocí jurisdikčních doložek, které jsou součástí smluv uzavřených mezi stranami, jsou tyto dohody o příslušnosti na samotných smlouvách nezávislé.²⁶⁴ Neplatnost smlouvy, která byla mezi stranami uzavřena, nebo některých ustanovení smlouvy proto automaticky neznamená také neplatnost jurisdikční doložky. Neplatnost dohody je samostatnou otázkou, o které musí být rozhodnuto separátně a pokud bude naplňovat požadavky stanovené v článku 25, zůstane i přes neplatnost samotné smlouvy dohodou platnou. Pokud by nebylo dodrženo oddělení platnosti smlouvy a dohody o příslušnosti, byla by podstatně narušena právní jistota stran, neboť by jedna ze stran mohla napadnout příslušnost prorogovaného soudu pouze tím, že namítne neplatnost smlouvy.²⁶⁵

²⁶⁰ Srov. článek 31 odstavec 2 nařízení Brusel I bis.

²⁶¹ Viz bod 46 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 1. března 2005, věc C-281/02. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 25. 3. 2023]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

²⁶² Viz bod 21 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 17. března 2016, věc C-175/15. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 25. 3. 2023]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

²⁶³ jak plyne z článku 45 odstavce 3 nařízení Brusel I bis.

²⁶⁴ Viz článek 25 odstavec 5 nařízení Brusel I bis; srov. BRIGGS, Adrian. *Agreements on jurisdiction and choice of law*. Oxford: Oxford University Press, 2008, s. 258. ISBN 978-0-19-928230-2.

²⁶⁵ Srov. bod 29 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 3. července 1997, věc C-269/95. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 25. 3. 2023]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

6.10. Rozsah aplikace dohod o příslušnosti

Článek 25 presumuje, že soud, jehož příslušnost je založena stranami dohody o příslušnosti, je jediný příslušný spor rozhodnout. Vzhledem k tomu, že jde o založení příslušnosti výlučné a že taková dohoda odnímá příslušnost soudům, které by jinak byly příslušné podle obecné a zvláštní úpravy příslušnosti v nařízení Brusel I bis, jsou článkem 25 stanoveny striktní požadavky na formu a obsah těchto dohod. Stranám je dána možnost dohodnout se, že určení příslušnosti nebude výlučné a pouze rozšíří či zúží počet příslušných soudů či založí příslušnost několika soudů. Je pak na samotných stranách, u jakého soudu protistranu budou v rámci stanovených pravidel žalovat.

Za platné jsou považovány i dohody asymetrické, které jedné straně určují jeden příslušný soud pro podání žaloby, zatímco straně druhé ponechávají možnost výběru, u jakého soudu bude žalovat, za předpokladu, že, stejně jako u jiných dohod o příslušnosti, naplňují požadavek přesnosti určení příslušného soudu a neporušují pravidla na ochranu slabší smluvní strany a pravidla o výlučné pravomoci vymezená v člancích 15, 19, 23 respektive 24.

Dohoda o příslušnosti se aplikuje v případě sporu, který vychází ze smlouvy, v souvislosti s níž byla dohoda uzavřena. Mezi tyto spory budou spadat i spory, kde je předmětem řízení určení, zda je smlouva platná či nikoliv.²⁶⁶ V některých případech se použije i na spory, které bezpodmínečně nespádají do kategorie sporů ze smluv. Zda se dohoda o příslušnosti použije i na spory z deliktů a kvazideliktů pak záleží na výkladu znění takové dohody. Dohody, které se snaží upravit příslušnost pro všechny možné budoucí spory a chybí jim tak konkrétní určení, k jakému právnímu vztahu mezi stranami se vážou, nebude kvůli tomuto pochybení možné považovat za platné. Soudní dvůr naopak dovodil, že v některých případech se dohoda o příslušnosti vztahuje i na spory nesmluvní povahy, jako například spory týkající se odpovědnosti za porušení práva hospodářské soutěže, pokud dohoda na takový druh sporů přímo odkazuje.²⁶⁷

6.11. Dopad na třetí osoby

Dohoda o příslušnosti v zásadě zavazuje pouze strany této dohody, které s jejím uzavřením souhlasily.²⁶⁸ V určitých případech však může dojít k aplikaci dohody o příslušnosti vůči osobě,

²⁶⁶ Viz například rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 3. července 1997, věc C-269/95. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 25. 3. 2023]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

²⁶⁷ Srov. bod 72 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 21. května 2015, věc C-352/13. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

²⁶⁸ Viz bod 29 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 7. února 2013, věc C-543/10. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>. a bod 22

kteřá nebyla stranou původní dohody, typickým případem je změna stran závazku. Osobu, na kterou přešla práva nebo povinnosti, které vyplývají z původní smlouvy, která obsahuje jurisdikční doložku, může za určitých okolností tato doložka zavazovat. Bude tomu tak v případě, že třetí osoba vstoupila do všech práv a povinností, které měla původní strana smlouvy, která jurisdikční doložku obsahovala.²⁶⁹ Podle dohody o příslušnosti nemůže být postupováno pouze na základě toho, že na třetí osobu přešlo jednotlivé právo nebo povinnost z původní smlouvy mezi stranami dohody o příslušnosti.²⁷⁰

Dohoda o příslušnosti však může za určitých okolností zavazovat i osobu, která není stranou dohody a ani se založením příslušnosti soudu určeného v dohodě nesouhlasila, jako je tomu například v případech pojistných smluv ve prospěch třetí osoby.²⁷¹ Dohodu o příslušnosti lze však v tomto případě uplatnit vůči pojištěnému pouze za podmínky, že to není v rozporu s ustanoveními nařízení Brusel I bis, která upravují ochranu slabší smluvní strany.²⁷²

Společníky pak může zavazovat dohoda o příslušnosti, která je součástí společenské smlouvy, ačkoliv někteří společníci mohli ke společenské smlouvě přistoupit po vzniku společnosti a tak se nemohli, na rozdíl od zakladatelů společnosti, podílet na přípravě společenské smlouvy a souhlasit se založením příslušnosti prorogovaného soudu. Soudní dvůr dovodil, že v tomto případě přistoupivší společník implicitně souhlasí se všemi ustanoveními, která společenská smlouva obsahuje, pokud měl možnost seznámit se s jejím obsahem.²⁷³

Na držitele náložného listu se bude vztahovat jurisdikční doložka, kterou náložný list obsahuje, i když není držitel původním odesílatelem, který se založením příslušnosti v doložce souhlasil.²⁷⁴

rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 24. října 2018, věc C-595/17. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

²⁶⁹ Srov. bod 65 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 21. května 2015, věc C-352/13. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

²⁷⁰ Viz bod 63 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 18. listopadu 2020, věc C-519/19. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

²⁷¹ Viz bod 20 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 14. července 1983, věc C-201/82. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

²⁷² Srov. bod 38 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 12. května 2005, věc C-112/03. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

²⁷³ Viz body 19 a 28 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 10. března 1992, věc C-214/89. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

²⁷⁴ Srov. body 45 až 48 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 16. března 1999, věc C-159/97. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

7. Překážka věci zahájené

Jedním z cílů pravidel, která upravují určování příslušného soudu a dohody o příslušnosti, je harmonický výkon spravedlnosti.²⁷⁵ Aby byl výkon spravedlnosti harmonický, aby nevznikaly problémy s uznáváním a výkonem rozhodnutí v souvislosti s rozdílnou právní úpravou v jednotlivých členských státech, je nezbytné, aby pravidla pro určování příslušnosti v nejvyšší možné míře předcházela možnosti vzniku souběžných řízení.

Souběžná řízení mohou vznikat především v případech, kdy není stanovena výlučná příslušnost soudu a stranám je tak dáno na výběr, u jakého z příslušných soudů se rozhodnou zahájit řízení. Vznikne tak situace, kdy jedna strana podá žalobu u příslušného soudu proti straně druhé a strana druhá, která je v prvním řízení stranou žalovanou, podá proti první straně žalobu u jiného příslušného soudu. Ani určení výlučné příslušnosti tento problém zcela nevyřeší. Konkurující žalobu totiž strana může podat i k soudu, který není příslušný ani podle pravidel o určování příslušnosti ani podle dohody o příslušnosti. V praxi se lze setkat s případy, kdy jedna ze stran v očekávání, že bude druhou stranou žalována, podá žalobu k nepřislušnému soudu, který je známý dlouhými průtahy řízení, aby zneužila pravidlo priority a oddálila tak výsledek řízení a v důsledku i svou povinnost plnit.²⁷⁶

Nežádoucím důsledkem souběžných řízení mohou být odlišná či dokonce vzájemně si odporující rozhodnutí a průtahy v řízení. Nařízení Brusel I bis proto obsahuje mechanismus, který má předcházet vzniku souběžných řízení a stanovit jasná pravidla pro probíhající souběžná řízení.

U jakého soudu bude řízení zahájeno, je v mnoha případech klíčové i pro výsledek sporu. Fakt, že spor bude projednáván v pro stranu nepříznivé jurisdikci, často nutí tuto stranu ke kapitulaci či alespoň ke kompromisu.²⁷⁷ Proto je důležitým aspektem mezinárodní litigace také to, kdo podá žalobu, byť jen z taktických důvodů, jako první a zajistí si tak výhodu v podobě projednání sporu v pro něj příznivé jurisdikci, přičemž tato taktická výhoda je značně posílena i jednotnou úpravou uznávání a výkonu rozhodnutí v rámci nařízení. *Forum shopping* je tak hojně využívanou taktikou, kterou se strany sporu snaží vylepšit svou procesní pozici a zvýšit tak šance na úspěch ve věci.

²⁷⁵ Srov. recitál 20 nařízení Brusel I bis.

²⁷⁶ Srov. BŘÍZA 2012 op. cit., s. 166.

²⁷⁷ MANKOWSKI, P. In: MAGNUS, MANKOWSKI 2023 op. cit., s. 713.

7.1. Pojem litispendence

Litispendence neboli překážka věci zahájené, respektive její absence je podmínkou řízení, její nedostatek, tedy pokud již probíhá jiné řízení v téže věci, brání tomu, aby soud mohl pokračovat v zahájeném řízení,²⁷⁸ a vede k zastavení takového řízení.²⁷⁹

Aby mohlo dojít k uplatnění překážky věci zahájené podle ustanovení prvního odstavce článku 29 nařízení Brusel I bis, musí dojít k zahájení řízení v téže věci mezi týmiž stranami u mezinárodně příslušných soudů více členských států. Aby bylo možné účinně řešit souběžně probíhající řízení, je třeba tento pojem nejprve vymezit. Soudní dvůr při vymezení souběhu řízení zvolil autonomní definici, aby zajistil jednotnou interpretaci v rámci rozhodování soudů členských států. Podstatou autonomního vymezení pak jsou dva pojmy, se kterými ustanovení článku 29 pracuje. Těmi jsou totožnost věci, ve smyslu totožnosti nároku, a totožnost stran, ve smyslu totožnosti osob, které se řízení účastní.

7.1.1. Totožnost věci

O totožnost věci, tedy shodu v předmětu řízení, půjde ve chvíli, kdy stejný nárok nebo stav, jak je vymezen v petitu, má svůj základ ve stejných skutkových tvrzeních.²⁸⁰ Podstata nároku bude v obou řízeních totožná, jestliže obě řízení stojí na stejném právním základu, respektive je jejich podstatou stejný předmět.

Předmět řízení zůstává stejný a v důsledku toho půjde o souběžně probíhající řízení například v případě, kdy se jedna strana domáhá určení, že není za škodu odpovědná, a druhá strana v jiném řízení usiluje o to, aby byla první straně uložena povinnost náhrady škody. Otázka odpovědnosti za škodu je stěžejním tématem obou řízení, proto se bude jednat o řízení v téže věci.²⁸¹ Stejně tak půjde o stejný předmět řízení, pokud v rámci jednoho řízení bude první ze stran usilovat o určení, že je strana povinna plnit na základě smlouvy, zatímco v jiném řízení bude druhá ze stran žádat určení neplatnosti té samé smlouvy.²⁸² V obou případech hraje hlavní roli otázka závaznosti smlouvy.

²⁷⁸ V kontextu českého práva viz ustanovení § 83 odstavce 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád. In: Beck-online [právní informační systém]. C. H. Beck [cit. 23. 3. 2023].

²⁷⁹ V kontextu českého práva viz ustanovení § 104 odstavce 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

²⁸⁰ MALACKA, RYŠAVÝ 2021 op. cit., s. 279–282.

²⁸¹ Viz body 41 až 43 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 6. prosince 1994, věc C-406/92. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

²⁸² Srov. bod 19 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 8. prosince 1987, věc C-114/86. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

V úvahu je třeba brát pouze vzájemné nároky žalobců, nikoliv však prostředky obrany jedné strany vůči straně druhé.²⁸³ Stejný předmět tak nebudou mít žaloby, kde jedna z nich směřuje k založení odpovědnosti žalovaného, zatímco druhá má za cíl omezení odpovědnosti pro případ, kdy by byla založena.²⁸⁴

7.1.2. Totožnost stran

Aby se jednalo o souběh řízení, musí být naplněn také požadavek, který říká, že paralelní řízení musí probíhat mezi týmiž stranami.²⁸⁵ Posouzení, zda se jedná o totožné strany, zásadně není ovlivněno procesním postavením stran.²⁸⁶ O souběh řízení půjde i ve chvíli, kdy jsou pouze některé strany totožné a jiné se paralelního řízení neúčastní.²⁸⁷ V takovém případě se článek 29 aplikuje na ty strany, které se účastní obou řízení. Za určitých okolností je možné, že za jednu totožnou stranu řízení budou pro účely článku 29 považovány i dvě odlišné osoby. Tomu tak bude v případě, kdy obě strany sdílí společný právní zájem na řízení pod podmínkou, že vnitrostátní právní úprava takovou totožnost uznává.²⁸⁸

Soudní dvůr naznačil, že k naplnění požadavku totožnosti stran dojde například v situaci, kdy je v jednom řízení stranou pojistitel a v druhém řízení na základě principu subrogace vznesl pojistitel žalobu jménem pojistníka, za předpokladu, že zájem pojistitele a pojistníka je v obou řízeních identický.²⁸⁹ Pojistitel tak bude stranou obou paralelních řízení. Pokud však jejich zájmy rozcházejí, nebude možné článek 29 aplikovat. Principy, které jsou vymezené v tomto rozsudku, se aplikují i na případy, kdy dojde k postoupení práva z jedné osoby na druhou. Za jednu stranu se tak pro bude považovat strana původní (postupitel), která se účastnila řízení, jehož předmětem byl nárok ze smlouvy, a strana (postupník), na kterou původní strana postoupila svou pohledávku a která dala podnět k zahájení nového řízení, jehož podstatou je stejný nárok jako v řízení původním.

V soudní praxi může docházet k situacím, kdy se soud, který postupuje podle článku 29, musí rozhodnout, zda se prohlásí za nepřislušný pro rozhodování sporu jako celku, nebo za

²⁸³ Viz bod 26 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 8. května 2003, věc C-111/01. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

²⁸⁴ Viz bod 35 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 14. října 2004, věc C-39/02. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

²⁸⁵ Srov. článek 29 nařízení Brusel I bis.

²⁸⁶ MALACKA, RYŠAVÝ 2021 op. cit., s. 280.

²⁸⁷ Viz bod 47 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 6. prosince 1994, věc C-406/92. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

²⁸⁸ Srov. rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 14. října 2004, věc C-39/02. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

²⁸⁹ Viz bod 35 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 14. října 2004, věc C-39/02. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

nepříslušný pouze do té míry, do jaké shledává souběh řízení, tedy totožnost stran a nároků, a separátně naložit s požadavky vznesenými nad rámec původního řízení. Soudní dvůr naznačil, že by i přes riziko fragmentace řízení mělo být postupováno druhým způsobem, tedy že soudy by měly prohlásit nepříslušnost pouze pro rozhodování těch částí sporu, kde lze nalézt shodu se souběžným řízením, a pokračovat v řízení, pokud je to možné, tam, kde shodu nenalezly.²⁹⁰

7.2. Princip priority

Pokud dojde k souběhu řízení, tedy pokud existují různá řízení v téže věci mezi týmiž stranami, dojde k aplikaci pravidla priority podle prvního odstavce článku 29. Pravidlo priority stanoví, že věc projedná soud, u kterého bylo řízení zahájeno jako první, zatímco soud, u kterého bylo řízení zahájeno později, musí řízení bez návrhu přerušit minimálně do té doby, dokud soud, u něhož bylo řízení zahájeno jako první, neprohlásí svou příslušnost či případně nepříslušnost. Na tomto prohlášení pak bude v zásadě záležet další postup soudu, který řízení pozastavil. V případě, že došlo k prohlášení příslušnosti, nezbyde soudu než se prohlásit nepříslušným ve prospěch prvního soudu a řízení zastavit.²⁹¹ Pokud však soud, u něhož bylo řízení zahájeno jako první, shledá svou nepříslušnost, bude druhý soud, pokud je příslušný a nebrání mu jiná překážka věci zahájené, moci pokračovat v řízení.

Toto pravidlo podává poměrně bezproblémový návod, jak naložit se souběžně probíhajícími řízeními. Pokud by však k jeho aplikaci docházelo bezvýjimečně, otevřela by se cesta stranám nejruznějších sporů toto pravidlo zneužít. „*Torpedování*“, či „*italská torpéda*“, je, jak již bylo rozebráno výše, praktika, kterou se žalobce snaží co možná nejvíce oddálit rozhodnutí ve svůj neprospěch. Pokud strana smluvního vztahu očekává, že bude žalována, může využít pravidla priority tím, že druhou stranu zažaluje jako první v jurisdikci či u soudů, které sice nejsou *prima facie* příslušné, ale jsou pověstné dlouhými průtahy v řízeních.²⁹² Takové řízení pak bude muset proběhnout i přes existenci dohody o výlučné příslušnosti jiného soudu, nebo i v jiných případech, kdy je dopředu jasné, že je tento soud nepříslušný. Nařízení Brusel I bis proto obsahuje další ustanovení, která představují výjimky z principu priority či pravidlo modifikují.

²⁹⁰ Viz body 19 a 20 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 19. května 1998, věc C-351/96. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

²⁹¹ Srov. článek 29 odstavce 3 nařízení Brusel I bis.

²⁹² FERRARI, F. Forum (and law) shopping. In BASEDOW, Jürgen; RÜHL, Giesela a FERRARI, Franco. *Encyclopedia of private international law*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2017, s. 789. ISBN 978-1-78254-722-8.

7.3. Modifikace pravidla dohodami o příslušnosti

Pravidlem modifikujícím princip priority je ustanovení článku 31 odstavce 2 nařízení Brusel I bis. Toto ustanovení představuje výjimku z principu priority a aplikuje se v případech, kdy se jedna ze stran snaží využít *forum shopping*, vylepšit svou procesní pozici taktickou žalobou a obejít tak dohodu o příslušnosti, ve které je sjednána výlučná příslušnost soudu či jurisdikce.

V případech, kdy byla uzavřena dohoda o příslušnosti, která má výlučný charakter, tak bude mít prorogovaný soud přednostní právo rozhodnout o své příslušnosti i v případech, kdy bylo řízení před ním zahájeno jako druhé či další a podle principu priority by tak za jiných okolností musel soud řízení přerušit do doby, než soud, u něhož bylo zahájeno řízení jako první, rozhodne o své příslušnosti. Řízení naopak bude muset přerušit soud, který není soudem jmenovaným v dohodě o příslušnosti, byť u něj mohlo být řízení zahájeno dříve, a vyčká, než o své příslušnosti rozhodne soud, který byl v dohodě o příslušnosti určen. To vše za předpokladu, že žalovaný nezaložil příslušnost soudu, který není určen dohodou tím, že se k řízení dostavil a nenamítal jeho nepřislušnost podle článku 26.

Pokud prorogovaný soud prohlásí dohodu za platnou a potvrdí svou příslušnost, soudy jiných členských států se prohlásí za nepřislušné ve prospěch tohoto soudu nezávisle na principu priority.²⁹³ Tím je zabráněno, aby bylo řízení zahájeno u pomalu jednajících, nepřislušného soudu ve snaze oddálit rozhodnutí sporu a v důsledku toho oddálit i povinnost plnit ze strany sporu, která se cítí ve slabším procesním postavení a předpokládá svůj neúspěch ve věci.

V souladu s principem ochrany slabší smluvní strany se tato výjimka z principu priority nepoužije ve případě, že žalobcem je pojistník, pojištěný, osoba oprávněná z pojistné smlouvy nebo poškozený jako slabší smluvní strany pojistných smluv podle oddílu 3, spotřebitel jako slabší smluvní strana spotřebitelských smluv podle oddílu 4, nebo zaměstnanec jako slabší smluvní strana individuálních pracovních smluv podle oddílu 5 a dohoda o příslušnosti je neplatná.²⁹⁴ V takovém případě se pak uplatní princip priority uvedený v článku 29 a o své příslušnosti rozhodne soud, u kterého bylo řízení zahájeno jako první.

Další výjimku z principu priority představuje úprava výlučné příslušnosti podle článku 24.²⁹⁵ V případě, že jsou předmětem řízení věcná práva k nemovitostem, nepřeruší soud, u kterého bylo zahájeno řízení později, řízení a bude v něm pokračovat, přestože již probíhá jiné paralelní řízení, které bylo zahájeno dříve. Uznání rozhodnutí soudu, který by v tomto případě rozhodl na

²⁹³ Srov. článek 31 odst. 3 nařízení Brusel I bis.

²⁹⁴ Srov. článek 31 odst. 4 nařízení Brusel I bis.

²⁹⁵ Srov. bod 15 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 15. listopadu 1983, věc C-288/82. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

základě principu priority, nebude moci být uznáno pro rozpor s ustanovením o výlučné příslušnosti v článku 24.²⁹⁶ Soud, u kterého bylo zahájeno řízení v rozporu s ustanovením o výlučné příslušnosti, by měl *ex officio* prohlásit svou nepřislusnost, a to i v případech, kdy je vnitrostátní procesní úpravou omezen přezkum příslušnosti soudu jiného členského státu jen na návrhy stran sporu.²⁹⁷

7.4. Řízení související

Pokud se na paralelně probíhající řízení nevztahuje úprava článku 29, protože nejde o souběžně probíhající řízení, ať už z důvodu odlišného předmětu sporu nebo odlišných stran sporu, stále mohou tato řízení obsahovat mnoho společných prvků, pro které je na ně třeba hledět jako na řízení, která spolu navzájem souvisí.

Ve třetím odstavci článku 30 lze nalézt vodítko pro výklad pojmu „*navzájem související řízení*“, kdy pro to, aby řízení navzájem souvisela, musí být mezi žalobami dán tak úzký vztah, že „*jejich projednání a rozhodnutí o nich ve společném řízení je vhodné k tomu, aby se zabránilo vydání vzájemně neslučitelných rozhodnutí v oddělených řízeních*“.²⁹⁸

Cílem tohoto článku je však bránit protichůdným rozhodnutím z důvodu zajištění řádného výkonu spravedlnosti, aniž by nutně tato rozhodnutí byla vzájemně neslučitelná.²⁹⁹ Článek 30 se tak bude vztahovat na širší okruh případů než článek 29, jehož cílem je právě zajistit, aby nebyla vydávána vzájemně neslučitelná rozhodnutí.³⁰⁰ Nebude se tedy vztahovat pouze na případy, kde existuje riziko rozhodnutí neslučitelných, ale i na případy, kde hrozí vydání rozhodnutí toliko protichůdných, kde nehrozí konflikt při uznávání a výkonu těchto rozhodnutí, ale kde existuje riziko odlišného posouzení společných otázek a vyvození odlišných závěrů.³⁰¹

Zůstává otázkou, jaká míra rizika vydání neslučitelných a protichůdných rozhodnutí je nutná k aplikaci článku 30. Z judikatury lze dovodit, že by se článek 30 měl vztahovat na všechny případy, kde nějaké riziko existuje, neboť je to v souladu s požadavkem na široký výklad pojmu neslučitelná rozhodnutí v třetím odstavci článku 30.³⁰² Soud by se tak měl k postupu podle článku

²⁹⁶ Viz MALACKA, RYŠAVÝ 2021 op. cit., s. 282.

²⁹⁷ Srov. bod 15 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 15. listopadu 1983, věc C-288/82. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

²⁹⁸ Viz článek 30 odstavce 3 nařízení Brusel I bis.

²⁹⁹ Srov. bod 52 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 6. prosince 1994, věc C-406/92. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 23. 3. 2023]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

³⁰⁰ Viz recitál 21 nařízení Brusel I bis.

³⁰¹ Srov. bod 54 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 6. prosince 1994, věc C-406/92. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 23. 3. 2023]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

³⁰² Srov. bod 52 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 6. prosince 1994, věc C-406/92. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 23. 3. 2023]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

30 uchýlit vždycky, když hrozí, že závěry z prvně zahájeného řízení budou nějakým způsobem relevantní pro řízení, které před ním bylo zahájeno a které s prvně jmenovaným řízením souvisí.³⁰³

7.5. Diskrece soudu

Projednává-li soud spor, který souvisí s jiným, paralelně probíhajícím řízením, nařízení Brusel I bis mu v článku 30 odstavci prvním a druhém dává možnost, aby za splnění stanovených podmínek zvážil, zda řízení přerušit, respektive prohlásit svou nepřislušnost.

K přerušení řízení může soud přistoupit, pokud u soudu jiného členského státu probíhá související řízení a takové řízení bylo zahájeno jako první.³⁰⁴ Na rozdíl od postupu podle druhého odstavce článku 30 může k přerušení soud přistoupit, aniž by to některá ze stran sporu navrhla. Zároveň není nutné, aby prvně zahájené řízení stále probíhalo v prvním stupni, je tedy možné řízení přerušit, i když se související spor projednává před odvolacím soudem.

Pokud řízení, které bylo zahájeno první, stále probíhá v prvním stupni, může soud na návrh strany řízení také prohlásit svou nepřislušnost.³⁰⁵ Kromě požadavků, aby spolu řízení navzájem souvisela, aby probíhalo řízení v prvním stupni a aby strana sporu takový postup navrhla, článek 30 odstavec 2 dále stanoví, že soud, u něhož probíhá řízení v prvním stupni, musí být k projednání související věci příslušný a *lex fori* připouští spojení těchto věcí.

7.6. Řízení u soudu ve třetím státě

Nařízení Brusel I bis pamatuje také na situace, kdy je řízení zahájeno u soudu ve třetím státě. Článek 33 se aplikuje na případy, kdy je mezinárodní příslušnost soudu založena podle článků 4, 7, 8 a 9 nařízení Brusel I bis a před soudem třetího státu již probíhá řízení v téže věci mezi týmiž stranami.³⁰⁶ Případy, kdy před soudem třetího státu již probíhá řízení s řízením před příslušným soudem členského státu související, upravuje nařízení v článku 34. K aplikaci článku 33 respektive 34 může dojít pouze na návrh jedné ze stran řízení, ledaže *lex fori* stanoví, že tak může soud postupovat bez návrhu.³⁰⁷

Soud členského státu může řízení při souběhu řízení podle článku 33 přerušit ve dvou případech.³⁰⁸ Prvním z nich je situace, kdy soud očekává, že soud třetího státu vydá uznatelné a

³⁰³ Srov. bod 28 stanoviska generálního advokáta Giuseppe Tesaura předneseného dne 13. července 1994, věc C-406/92. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 23. 3. 2023]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

³⁰⁴ Srov. článek 30 odstavec 1 nařízení Brusel I bis.

³⁰⁵ Srov. článek 30 odstavec 2 nařízení Brusel I bis.

³⁰⁶ Srov. článek 33 odstavec 1 nařízení Brusel I bis.

³⁰⁷ Srov. článek 33 odstavec 4 resp. článek 34 odstavec 4 nařízení Brusel I bis.

³⁰⁸ Viz článek 33 odstavec 1 nařízení Brusel I bis.

vykonatelné rozhodnutí.³⁰⁹ Druhým případem pak budou situace, kdy je nutné postupovat s ohledem na princip řádného výkonu spravedlnosti a přerušení řízení se jeví jako nejlepší řešení situace.³¹⁰

Naopak může soud členského státu při souběhu v řízení pokračovat, pokud je řízení u soudu třetího státu řízení přerušeno nebo řízení z nějakého důvodu nepokračuje.³¹¹ Dále může pokračovat, pokud je nepravděpodobné, že řízení u soudu třetího státu skončí v přiměřené době,³¹² a konečně pokud se pokračování jeví jako nejlepší řešení v kontextu požadavku na řádný výkon spravedlnosti.³¹³

Pokud souběžné řízení u soudu třetího státu skončilo uznatelným a vykonatelným rozhodnutím, soud členského státu řízení zastaví.³¹⁴

Úprava pro řízení související v článku 34 je, kromě dvou případů, shodná s úpravou v článku 33. Článek v zásadě dává soudu členského státu možnost nad rámec pokračovat v řízení, pokud neexistuje nebezpečí neslučitelných řízení,³¹⁵ a řízení přerušit, pokud takový postup umožní projednání sporu ve společném řízení a zabrání tak vydání neslučitelných rozhodnutí.³¹⁶

7.7. Okamžik zahájení řízení

Aby bylo možné aplikovat pravidlo priority a další postupy upravené v oddílu 9 nařízení Brusel I bis, je pro určení prvně zahájeného řízení nutné, aby bylo postaveno najisto, kdy byla souběžná či související řízení zahájena. Úprava článku 32 proto stanoví, co je považováno za okamžik zahájení řízení.³¹⁷

První odrážka prvního odstavce článku 32 se uplatní ve státech, kde se řízení zahajuje podáním návrhu na zahájení řízení nebo obdobného návrhu k orgánu, který bude spor rozhodovat. Okamžikem zahájení řízení je v tomto případě právě okamžik podání návrhu na zahájení řízení, přičemž je následně nutné, aby žalobce učinil kroky nezbytné k doručení písemnosti žalované straně.³¹⁸ Druhá odrážka prvního odstavce článku 32 se pak uplatní ve státech, kde se za formální zahájení řízení považuje doručení žaloby žalovanému. V tomto případě se za okamžik zahájení řízení považuje předání žaloby či obdobné písemnosti orgánu, který písemnost žalovanému

³⁰⁹ Srov. článek 33 odstavec 1 písmeno a) nařízení Brusel I bis.

³¹⁰ Srov. článek 33 odstavec 1 písmeno b) nařízení Brusel I bis.

³¹¹ Viz článek 33 odstavec 2 písmeno a) nařízení Brusel I bis.

³¹² Srov. článek 33 odstavec 2 písmeno b) nařízení Brusel I bis.

³¹³ Srov. článek 33 odstavec 2 písmeno c) nařízení Brusel I bis.

³¹⁴ Viz článek 33 odstavec 3 nařízení Brusel I bis.

³¹⁵ Srov. článek 34 odstavec 2 písmeno a) nařízení Brusel I bis.

³¹⁶ Srov. článek 34 odstavec 1 písmeno a) nařízení Brusel I bis.

³¹⁷ Viz článek 32 odstavec 1 nařízení Brusel I bis.

³¹⁸ Viz článek 32 odstavec 1 odrážka 1 nařízení Brusel I bis.

doručuje. Ovšem i zde je nutné, aby následně žalobce podnikl kroky nezbytné k doručení žaloby či jiné písemnosti soudu.³¹⁹

³¹⁹ Viz článek 32 odstavec 1 odrážka 2 nařízení Brusel I bis.

Závěr

Problematika určování, jaké spory patří mezi věci týkající se smluv a nároků ze smluv, je značně komplexní, navíc v průběhu času, například z důvodu vývoje v rámci informačních a jiných technologií, vyvstávají nové otázky, proto nelze účinně a vyčerpávajícím způsobem obsáhnout všechna dílčí specifika tohoto pojmu v nařízení Brusel I bis.

Ke kvalifikaci toho, co tvoří obsah sporů ze smluv a jejich hranice, tak slouží rozhodovací praxe Soudního dvora. Ve své judikatuře Soudní dvůr pomocí výkladových pravidel, cílů a principů, které jsou součástí nařízení Brusel I bis, v konkrétních případech určuje, kde se tato hranice nachází, které spory ještě spadají mezi věci týkající se smlouvy, potažmo nároků ze smlouvy a vytváří tak návod pro soudy členských států, jak tento pojem vykládat.

Tato práce se, alespoň v základních obrysech, pokusila za pomoci judikatury Soudního dvora nastínit, co si lze pod pojmem „*věci týkající se smluv a nároků ze smluv*“ představit a kde se podle stávajícího pojetí nachází hranice toho pojmu.

Úprava dohod o příslušnosti představuje účinný nástroj, kterým mohou strany existujícího či budoucího sporu zjednodušit pravidla pro určování soudů příslušných pro rozhodování těchto sporů. Změny, ke kterým v této úpravě došlo, navíc převážně účinně brání nekalým taktikám, jako jsou například italská torpéda. Pouze v případech, kdy je sjednána mezinárodní příslušnost nevýlučným způsobem, je stále možné uchýlit se k této taktice. Jurisdikční dohody však zároveň významně zasahují do pravidel určování příslušnosti, protože mohou v některých případech vyloučit příslušnost jinak příslušných soudů. Nařízení proto stanoví požadavky, které musí dohody splňovat, aby mohly být považovány za platné. Práce tyto požadavky přibližuje a poskytuje tak přehled o praktických otázkách dohod o příslušnosti, které jsou důležitou součástí smluvních vztahů s mezinárodním prvkem.

Zůstává otázkou, co do budoucna přinese rozsudek *Inkreal*, ve kterém Soudní dvůr dovedl možnost stran sporu ze smlouvy nebo nároku ze smlouvy čistě domácí spor dohodou o příslušnosti internacionalizovat a založit příslušnost soudu jiného členského státu i přes absenci jiného zahraničního prvku. Kde úprava nařízení Řím I stanoví stranám limity pro výběr rozhodného práva, kdy se volbou práva nelze odchýlit od kogentních norem právního řádu země, ve které se nacházejí všechny ostatní významné prvky, doktrína Soudního dvora proti tomu v případě volby soudu žádné takové omezení neobsahuje. Tento posun ve výkladu nařízení Brusel I bis považuji za pozitivní krok směrem k hlubší integraci a zároveň o snahu vyjít vstříc potřebám upravit ve smlouvách či dohodách volbu práva a volbu soudu jednotně i v případech čistě vnitrostátních.

Pravidla pro litispendenci a postup v případě existence souvisejících řízení do značné míry předchází problémům spojeným existencí neslučitelných a protichůdných rozhodnutí a s jejich uznáváním a výkonem. V práci je představena překážka věci zahájené a výjimky z toho pravidla a zároveň jsou nastíněny praktické dopady aplikace těchto pravidel.

Podle mého názoru nařízení Brusel I bis, byť samo o sobě v některých případech není dostatečně jednoznačné a bezkonfliktní, spolu s výrazně rozvinutou judikaturou tvoří systém, který dokáže ve většině případů účinně předcházet sporům o příslušnost ve věcech týkajících se smluv a nároků ze smluv a plní tak stanovený cíl harmonického a řádného výkonu spravedlnosti. V těch případech, kde nařízení a dosavadní rozhodovací praxe neposkytuje návod, jak v případě sporu o příslušnost postupovat, pak Soudní dvůr často staví na základech, které vytvořil v dřívější judikatuře, čímž vhodně vykládá pravidla obsažená v nařízení. Takové případy, ač zajímavé a pro výklad nařízení důležité, zůstávají spíš v menšině oproti situacím, kdy úprava nařízení Brusel I bis spolu s ustálenou rozhodovací praxí Soudního dvora poskytuje účinný návod pro určení mezinárodní příslušnosti a zamezení sporům o příslušnost.

Forum shopping je praktika, ke které se žalobce v zásadě, neexistuje-li dohoda o příslušnosti, či nejedná se o výlučnou příslušnost či pravidla na ochranu slabší smluvní strany, může ve většině případů uchýlit. Je ovšem na zvážení, zda a do jaké míry považovat *forum shopping* za nežádoucí jev a zda se nejedná pouze o procesní nástroj, který představuje jeden ze způsobů, jak maximalizovat své šance na úspěch ve sporu. Podle mého názoru je potřeba přiklonit se k druhé variantě, neboť není v silách nařízení tomuto jevu stoprocentně zabránit. To je však dostatečně vyváжено přínosy v podobě vytváření systému pravidel, která určování příslušnosti do jisté míry zjednodušují, zpřehledňují a zároveň se vypořádávají se souvisejícími jevy, jako je například problematika litispendence a uznávání a výkonu rozhodnutí.

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité české literatury

- BĚLOHLÁVEK, Alexander. Význam mezinárodního prvku v závazkových vztazích. *Právník*, 2006, č. 5, s. 568. ISSN 0231-6625.
- BŘÍZA, Petr. *Volba práva a volba soudu v mezinárodním obchodě*. V Praze: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7179-606-0.
- KUČERA, Zdeněk; PAUKNEROVÁ, Monika; PFEIFFER, Magdalena; RŮŽIČKA, Květoslav a VYBÍRAL, Petr. *Mezinárodní právo soukromé*. 9. vydání. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2022. ISBN 978-80-7380-889-1.
- MALACKA, Michal a RYŠAVÝ, Lukáš. *Mezinárodní právo soukromé a procesní: úvod do studia mezinárodního práva soukromého a rozhodčího řízení*. 2. rozšířené vydání. Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-519-7.
- PETROV, Jan; VÝTISK, Michal; BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-747-7.
- SVOBODA, Karel; SMOLÍK, Petr; LEVÝ, Jiří; DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. *Občanský soudní řád*. 3. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-828-3.
- ŠTENGLOVÁ, Ivana; DĚDIČ, Jan; FIALA, Josef; LASÁK, Jan; PILÍK, Václav; SULECKÁ, Markéta a kol. *Základy občanského práva hmotného. Závazkové právo I*. Praha: Leges, 2023. ISBN 978-80-7502-631-6.
- ŠTENGLOVÁ, Ivana; HAVEL, Bohumil; CILEČEK, Filip; KUHN, Petr a ŠUK, Petr. *Zákon o obchodních korporacích*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020. ISBN 978-80-7400-799-6.

2. Seznam použité zahraniční literatury

- BASEDOW, Jürgen; RÜHL, Giesela a FERRARI, Franco. *Encyclopedia of private international law*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2017. ISBN 978-1-78254-722-8.
- BRIGGS, Adrian. *Agreements on jurisdiction and choice of law*. Oxford: Oxford University Press, 2008. ISBN 978-0-19-928230-2.
- FAUVARQUE-COSSON, B.; MAZEAUD, D. *European Contract Law: Materials for a Common Frame of Reference: Terminology, Guiding Principles, Model Rules*. Berlin, New York: Otto Schmidt/De Gruyter european law pub, 2008. ISBN 978-3-86653-067-6.
- FAWCETT, James J.; HARRIS, Jonathan a BRIDGE, M. G. (Michael G.). *International sale of goods in the conflict of laws*. Oxford: Oxford University Press, 2005. ISBN 0-19-924469-3.
- MAGNUS, Ulrich; MANKOWSKI, Peter; *Brussels Ibis Regulation – Commentary*. Köln: Verlag Dr. Otto Schmidt, 2023. ISBN 978-35-0408-017-4.

3. Seznam použitých internetových zdrojů

- BERLINGER, Daniel. The Effects of the International Contract for Sale of Goods [online]. *Jurnal of Legal Studies*, 2017 [cit. 5. 3. 2024]. eISSN 2392-7054. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/318906168_The_Effects_of_the_International_Contract_for_Sale_of_Goods.

- KENNY, David; ROSEMARY, Hennigan. CHOICE-OF-COURT AGREEMENTS, THE ITALIAN TORPEDO, AND THE RECAST OF THE BRUSSELS I REGULATION. In: *International and Comparative Law Quarterly* [online] 64.1 2015, vol. 64 iss. 1, s. 197–209. [cit. 2. 4. 2024] DOI: <https://doi.org/10.1017/S0020589314000621> Dostupné z: <https://www.cambridge.org/core/journals/international-and-comparative-law-quarterly/article/choiceofcourt-agreements-the-italian-torpedo-and-the-recast-of-the-brussels-i-regulation/>.
- LAZIC, Vesna; STUIJ, Steven, ed. Brussels Ibis in Relation to Other Instruments on the Global Level. In: *Short Studies in Private International Law*. The Hague: T.M.C. Asser Press, 2016, [cit. 5. 3. 2024]. s. 119-152. ISBN 978-94-6265-147-0. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/310808472_Brussels_Ibis_in_Relation_to_Other_Instruments_on_the_Global_Level.
- LUTZI, Tobias. Matters Relating to a Contract – The Saga Continues (with AG Szpunar’s Opinion on Case C-265/21, AB et al v Z EF). *ConflictOfLaws.net* [online]. 2022 [cit. 25. 3. 2023] Dostupné z: <https://conflictoflaws.net/2022/matters-relating-to-a-contract-the-saga-continues-with-ag-szpunars-opinion-on-case-c-265-21-ab-et-al-v-z-ef/>.
- POESEN, Michiel. Regressing into the right direction: Non-contractual claims in proceedings between contracting parties under Article 7 of the Brussels Ia Regulation. Online. In: *Maastricht Journal of European and Comparative Law* [online]. 2021, vol. 28 iss. 3, s. 390–398. [cit. 22. 3. 2024]. ISSN: 2399-5548. Dostupné z: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1023263X211014719>.

4. Seznam použitých právních předpisů

- Listina základních práv Evropské unie. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 7. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I). In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 11. 11. 2023]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (přepřacované znění). In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 11. 11. 2023]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.
- Sdělení č. 160/1991 Sb., federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží. In: Beck-online [právní informační systém]. C. H. Beck [cit. 21. 2. 2024].
- Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 123/2002 Sb. m. s., o sjednání Smlouvy mezi Českou republikou a Ukrajinou o právní pomoci v občanských věcech. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 11. 11. 2023].
- Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 91/2006 Sb. m. s., o přístupu České republiky k Úmluvě o přepravní smlouvě v mezinárodní silniční přepravě cestujících a zavazadel (CVR). In: Beck-online [právní informační systém]. C. H. Beck [cit. 3. 4. 2024].
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu (směrnice o elektronickém obchodu). In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 1. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

- Smlouva o fungování evropské unie (konsolidované znění). In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 23. 3. 2023]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.
- Úmluva o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech přijatá v Bruselu dne 27. 9. 1968 (Bruselská úmluva). In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 7. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.
- Úmluva o příslušnosti a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech přijatá v Luganu dne 16. 9. 1988 (Luganská úmluva). In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 7. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.
- Úmluva o příslušnosti a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech přijatá v Luganu dne 30. 10. 2007 (Luganská úmluva 2007). In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 7. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.
- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky. In: Beck-online [právní informační systém]. C. H. Beck. [cit. 23. 3. 2023].
- Zákon 89/2012 Sb., občanský zákoník. In: Beck-online [právní informační systém]. C. H. Beck. [cit. 23. 3. 2023].
- Zákon 99/1963 Sb., občanský soudní řád. In: Beck-online [právní informační systém]. C. H. Beck. [cit. 23. 3. 2023].
- Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém. In: Beck-online [právní informační systém]. C. H. Beck. [cit. 23. 3. 2023].

5. Seznam použité judikatury

- Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 5. února 1962, věc C-26/62. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 23. 3. 2023]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.
- Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 15. července 1964, věc C-6/64. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 23. 3. 2023]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.
- Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 6. října 1976, věc 14-76. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.
- Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 9. března 1978, věc C-107/77. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 23. 3. 2023]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.
- Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 9. listopadu 1978, věc 23/78. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.
- Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 4. března 1982, věc C-38/81. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.
- Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 22. března 1883, věc 34/82. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

- Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 14. července 1983, věc C-201/82. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.
- Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 15. listopadu 1983, věc C-288/82. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.
- Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 19. června 1984, věc 71/83. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.
- Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 11. července 1985, věc C-221/84. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.
- Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 15. ledna 1987, věc 266/85. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.
- Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 8. prosince 1987, věc C-114/86. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.
- Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 8. března 1988, věc C-9/87. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.
- Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 10. března 1992, věc C-214/89. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.
- Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 17. června 1992, věc C-26/91. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.
- Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 29. června 1994, věc C-288/92. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.
- Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 6. prosince 1994, věc C-406/92. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.
- Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 3. července 1997, věc C-269/95. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 25. 3. 2023]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.
- Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 19. května 1998, věc C-351/96. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.
- Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 28. září 1999, věc C-440/97. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 13. července 2000, věc C-412/98. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 25. 3. 2023]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 17. září 2002, věc C-334/00. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 1. října 2002, věc C-167/00. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 25. 3. 2023]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 9. listopadu 2000, věc C-387/98. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 8. května 2003, věc C-111/01. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 9. prosince 2003, věc C-116/02. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 14. října 2004, věc C-39/02. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 20. ledna 2005, věc C-27/02. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 1. března 2005, věc C-281/02. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 25. 3. 2023]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 12. května 2005, věc C-112/03. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 26. října 2006, věc C-65/05. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 10. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 3. května 2007, věc C-386/05. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 23. dubna 2009, věc C-533/07. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 14. května 2009, věc C-180/06. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

- Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 25. února 2010, věc C-381/08. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 10. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.
- Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 11. března 2010, věc C-19/09. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.
- Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 4. května 2010, věc C-533/08. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.
- Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 9. června 2011, věc C-87/10. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.
- Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 19. července 2012, věc C-154/11. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.
- Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 7. února 2013, věc C-543/10. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.
- Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 14. března 2013, věc C-419/11. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 10. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.
- Usnesení Soudního dvora Evropské unie ze dne 14. listopadu 2013, věc C-469/12. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.
- Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 19. prosince 2013, věc C-9/12. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.
- Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 13. března 2014, věc C-548/12. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.
- Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 28. ledna 2015, věc C-375/13. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.
- Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 21. května 2015, věc C-352/13. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.
- Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 21. května 2015, věc C-322/14. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.
- Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 10. září 2015, věc C-47/14. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 17. března 2016, věc C-175/15. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 25. 3. 2023]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 20. dubna 2016, věc C-366/13. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 7. července 2016, věc C-222/15. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 14. července 2016, věc C-196/15. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 21. prosince 2016, věc C-618/15. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 8. března 2018, věc C-64/17. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 24. října 2018, věc C-595/17. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 8. května 2019, věc C-25/18. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 25. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 5. prosince 2019, věc C-421/18. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 9. července 2020, věc C-199/19. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 10. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 11. listopadu 2020, věc C-433/19. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 18. listopadu 2020, věc C-519/19. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 6. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 24. listopadu 2020, věc C-59/19. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 9. prosince 2021, věc C-242/20. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 8. února 2024, věc C-566/22. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 25. 3. 2023]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

6. Seznam ostatních zdrojů

Report by Mr de Almeida Cruz, Mr Desantes Real and Mr Jenard on the Convention on the accession of the Kingdom of Spain and the Portuguese Republic to the 1968 Brussels Convention on jurisdiction and the enforcement of judgments in civil and commercial matters. In: *Úřední věstník*. C 189, 28. července 1990, sv. 33, s. 35. ISSN 0378-6986. Dostupné také z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

Stanovisko generálního advokáta Giuseppe Tesaura přednesené dne 13. července 1994, věc C-406/92. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 23. 3. 2023]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

Stanovisko generálního advokáta Yvese Bota přednesené dne 15. února 2007, věc C-386/05. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

Stanovisko generální advokátky Verici Trstenjak přednesené dne 27. ledna 2009, věc C-533/07. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

Stanovisko generální advokátky Verici Trstenjak přednesené dne 12. ledna 2010, věc C-19/09. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 3. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

Stanovisko generálního advokáta Yvese Bota přednesené dne 23. dubna 2015, věc C-366/13. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

Stanovisko generálního advokáta H. Saugmandsgaarda Øe přednesené dne 10. září 2020, věc C-59/19. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 2. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

Stanovisko generálního advokáta Michala Bobka přednesené dne 26. listopadu 2020, věc C-307/19. In: EUR-lex [právní systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 9. 5. 2024]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>.

Mezinárodní příslušnost ve sporech ze smluv

Abstrakt

Smlouvy jsou klíčovým nástrojem mezinárodního obchodu a stěžejním tématem mezinárodního práva soukromého. Spory, které vznikají v rámci smluvních vztahů, potažmo úspěch jednotlivých stran v takových sporech do značné míry závisí na tom, který soud bude mezinárodně příslušný spor rozhodovat. Pravidla pro určování mezinárodní příslušnosti tak tvoří právní rámec pro velmi silný nástroj, který při výběru sudiště žalobce má. V kontextu českého mezinárodního práva soukromého je pro smluvní vztahy s mezinárodním prvkem nejdůležitějším právním předpisem nařízení Brusel I bis, které upravuje pravidla určování příslušnosti v občanských a obchodních věcech a některé další související otázky, jako je litispendence či uznávání a výkon rozhodnutí. Vedle obecného jurisdikčního pravidla obsahuje také úpravu zvláštních a speciálních pravidel, dále upravuje dohody o příslušnosti, překážku věci zahájené a související řízení. Je otázkou, jestli úprava sama o sobě dokáže stanovit přehledná a celistvá pravidla pro určování mezinárodní příslušnosti, aby zamezila sporům o příslušnost ve sporech ze smluv a nároků ze smluv. Důležitou roli ve vývoji úpravy hraje judikatura Soudního dvora, neboť právě ta poskytuje výkladová a aplikační pravidla pro jednotlivá ustanovení nařízení. Kromě interpretace pojmů, jako jsou „věci týkající se smlouvy nebo nároků ze smlouvy“, „smlouva o prodeji zboží“ či „smlouva o poskytování služeb“ Soudní dvůr také konkretizuje hranice mezi jednotlivými ustanoveními, jako například v případě sporů ze smluv a nároků ze smluv na straně jedné a sporů z deliktů a kvazideliktů na straně druhé. Nařízení si klade za cíl zpřehlednit a sjednotit pravidla pro určování příslušnosti v občanských a obchodních věcech, ponechává však dostatečný prostor smluvní svobodě v případě jurisdikčních dohod, přičemž zároveň předchází některým nekalým praktikám mezinárodní litigace, jako jsou například „italská torpéda“. Důležitou úlohu hraje také v případě harmonického výkonu spravedlnosti, kdy se snaží předcházet souběžně probíhajícím řízením, které mohou vést až k vzájemně neslučitelným rozhodnutím a výrazně tak ztížit jejich uznání a výkon. Tato práce se kromě snahy o přiblížení jednotlivých institutů upravených nařízením Brusel I bis zabývá otázkou, zda je systém ustanovení v rámci nařízení Brusel I bis spolu s judikaturou Soudního dvora nastaven jasně, srozumitelně a bezkonfliktně tak, aby poskytoval komplexní návod pro určování mezinárodní příslušnosti a sporům o příslušnost účinně předcházel.

Klíčová slova: mezinárodní příslušnost, spory ze smluv, doložky o příslušnosti, litispendence

International jurisdiction in contract disputes

Abstract

Contracts are a key instrument of international trade and a central theme of private international law. Disputes arising in the context of contractual relations, and thus the success of the parties in such disputes, depend to a large extent on which court has international jurisdiction to decide the dispute. The rules for determining international jurisdiction thus form the legal framework for the very powerful instrument that the plaintiff has when choosing the forum. In the context of Czech private international law, the most important piece of legislation for contractual relations with an international element is the Brussels I bis Regulation, which governs the rules for determining jurisdiction in civil and commercial matters and certain other related issues such as *lis pendens* or the recognition and enforcement of judgments. In addition to the general rule of jurisdiction, it also contains the regulation special rules, as well as the regulation of agreements on jurisdiction, *lis pendens* and related proceedings. It is questionable whether the regulation itself can establish clear and comprehensive rules of international jurisdiction in order to avoid conflicts of jurisdiction in disputes arising from contracts and claims arising from contracts. The case-law of the Court of Justice plays an important role in the development of the regulation, as it provides rules of interpretation and application for individual provisions of the Regulation. In addition to the interpretation of terms such as „matters relating to a contract“, „contract for the sale of goods“ or „contract for the provision of services“, the Court of Justice also specifies the boundaries between individual provisions, such as in the case of matters relating to a contract on the one hand and matters relating to a tort or quasi-delict on the other. The Regulation aims to clarify and unify the rules of jurisdiction in civil and commercial matters, but leaves sufficient scope for contractual freedom in the case of agreements of jurisdiction, while at the same time prevents certain unfair practices of international litigation, such as the „Italian torpedoes“. It also plays an important role in the case of the harmonious administration of justice, where it seeks to prevent parallel proceedings which may lead to irreconcilable judgments, making their recognition and enforcement significantly more difficult. In addition to seeking to approximate the various institutes governed by the Brussels I bis Regulation, this work addresses the question whether the system of provisions under the Brussels I bis Regulation, together with the case-law of the Court of Justice, is set up in a clear, comprehensible and conflict-free manner so as to provide comprehensive guidance for determining international jurisdiction and to effectively prevent conflicts of jurisdiction.

Klíčová slova: international jurisdiction, contract disputes, jurisdiction clauses, *lis pendens*